

Företagsekonomiska Institutionen
EKONOMIHÖGSKOLAN VID
LUNDS UNIVERSITET

FEK 591
Magisterseminarium
11 september 2003

Redovisningens anpassning till småföretagen

En studie av Obligatorisk redovisning av sjukfrånvaro

Författare

Margareta Bisof
Linda Kihlstrand
Karin Mårtensson

Handledare

Fredrik Ljungdahl
Michael Thorstensson

Sammanfattning

- Titel:** Redovisningens anpassning till småföretagen
En studie av Obligatorisk redovisning av sjukfrånvaro
- Seminariedatum:** 11 september 2003
- Ämne:** Magisteruppsats i redovisning, 10 poäng
- Författare:** Margareta Bisof, Linda Kihlstrand och Karin Mårtensson
- Handledare:** Fredrik Ljungdahl och Mikael Thorstensson
- Nyckelord:** Redovisning, småföretag, SME, sjukfrånvaro, kostnad och värde
- Syfte:** Huvudsyftet med denna studie är att utreda och analysera i vilken utsträckning *Obligatorisk redovisning av sjukfrånvaro* är anpassad till småföretagen.
- Uppsatsen har även ett underliggande syfte, vilket består i att undersöka och beskriva småföretagens åsikter och attityder gentemot *Obligatorisk redovisning av sjukfrånvaro*.
- Metod:** Kunskapssyftet i uppsatsen är explorativt och det har gripits an med hjälp av en induktiv metod. Studien har till störst del genomförts av den kvalitativa metoden för att skapa en större förståelse för problemområdet, men även vissa inslag av den kvantitativa metoden återfinnes i uppsatsen. Förstudien utgjordes av intervjuer på 6 stycken småföretag i Skåne. De framkomna resultaten låg sedan till grund för den enkät som sändes ut till sammanlagt 150 småföretag i Skåne.
- Slutsatser:** Efter genomförd analys utifrån begreppen kostnad och värde drar vi slutsatsen att värdet av den obligatoriska redovisningen av sjukfrånvaro inte i tillräcklig utsträckning överstiger kostnaderna för den samma. Därmed anser vi inte att tillräcklig anpassning har gjorts till småföretagens förhållanden vid utformandet av redovisningen.
- Förslag till fortsatta studier:** Det skulle vara av intresse att göra en liknande studie i stora, publika företag för att se hur lagen mottas där eller att göra en jämförelse mellan kommuner, stora och små företag och undersöka hur redovisningen skiljer sig åt och varför. Intressant är också att om ett tag göra en uppföljning på studien för att undersöka hur det egentliga utfallet av lagförändringen ser ut. Eller varför inte göra samma studie men då med en kvantitativ ansats för att se om våra resultat kan vinna något generellt värde. Ytterligare ett förslag är att studera ett flertal lagar för att utreda hur väl de egentligen anpassats till småföretagen.

Förord

När så augustisolen sänder sina sista värmande strålar över Lund är det dags för oss att summera ihop våra intryck från uppsatsskrivandet. Magisteruppsatsen du nu håller i din hand är frukten av ett arbete fyllt av nya insikter och kunskaper, under såväl solsken som åskknallar.

Vår uppsats har dock vuxit fram och mognat tack vara värdefull näring från ett antal håll. Vi vill därför ta tillfället i akt att sända en extra tanke till ett antal personer som betytt väldigt mycket för oss.

Först och främst; Tack alla ni på Skånes småföretag som stod ut med vissa tekniska problem, men som ändå tog er tid att med relativt kort varsel fylla i vår enkät. Utan er hade det inte blivit någon uppsats!

Ett stort tack också till Christina Gröhn, Birgitta Nilsson, Cecilia Walter, Christer Åkesson, Jonas Levmo och Carl-Hugo Peters för värdefulla synpunkter, ideér och guidning i småföretagande. Ert engagemang och vänliga mottagande fick oss alla tre att inse hur rätt vårt val att skriva om småföretag hade varit!

Ytterligare en hjälte med vars hjälp vi kunde spara ett antal timmar framför datorn upprättandes företagsregister, är Gudmundur Kristjansson. Vi är skyldiga dig mer än vad vi kan förmedla genom detta förord. Tack!

Sist men inte minst återstår våra handledare Fredrik Ljungdahl och Michael Thorstensson. Med värdefulla synpunkter och givande diskussioner har ni lotsat oss igenom uppsatsskrivandet.

Nu återstår bara att önska dig som läsare en förhoppningsvis både lärorik och trevlig stund med vår uppsats. Mycket nöje!

Margareta Bisof

Linda Kihlstrand

Karin Mårtensson

Lund 2003-09-03

Förkortningar

AAA	American Accounting Association
BFL	Bokföringslagen
BFN	Bokföringsnämnden
FASB	Financial Accounting Standards Board
IASC	International Accounting Standards Committee
NUTEK	Verket för Näringslivsutveckling
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development
RR	Redovisningsrådet
SCB	Statistiska Centralbyrån
SFAC	Statement of Financial Accounting Concepts
SME	Small and Medium Sized Enterprises
ÅRL	Årsredovisningslagen

Innehållsförteckning

1. INLEDNING	6
1.1 PROBLEMBAKGRUND	6
1.2 PROBLEMFÖRMULERING	7
1.3 SYFTE	8
1.4 AVGRÄNSNINGAR	8
1.5 DEFINITION AV SMÅFÖRETAG	9
1.6 DISPOSITION	9
2. METOD	11
2.1 ÖVERGRIPANDE ANGREPPSSÄTT	11
2.2 INSAMLING AV DATA	12
2.3 FÖRSTUDIE	12
2.3.1 Intervjuform och situation	13
2.4 ENKÄT	14
2.4.1 Urval	15
2.4.2 Utformning av enkät	15
2.4.3 Svarefrekvens och bortfall	16
2.4.4 Bearbetning och analys	17
2.5 STUDIENS VALIDITET OCH RELIABILITET	18
2.5.1 Förstudie	18
2.5.2 Enkät	19
2.5.3 Källkritik	20
2.6 KRITIK MOT VALD METOD	20
3. REFERENSRAM	22
3.1 ANSATSER I REDOVISNINGSTEORIN	22
3.1.1 Den klassiska ansatsen	22
3.1.2 Beslutsanvändbarhetssynsättet	22
3.1.3 Informationsvärdeskolan	23
3.2 REDOVISNINGENS SYFTE OCH KVALITATIVA EGENSKAPER	24
3.2.1 Syfte	24
3.2.2 Kvalitativa egenskaper	25
3.2.3 Avvägning mellan relevans och tillförlitlighet	27
3.3 REDOVISNINGENS ANVÄNDARE	27
3.4 EN DIFFERENTIERAD REDOVISNING FÖR SMÅFÖRETAGEN?	30
3.4.1 De anglosaxiska länderna	30
3.4.2 Europa och Sverige	32
4. REDOVISNING AV SJUKFRÅNVARO	34
4.1 BAKGRUND	34
4.2 DE OBLIGATORISKA NYCKELTALEN	35
4.3 MOTIVERING TILL DEN OBLIGATORISKA REDOVISNINGEN	36
4.4 KONSEKVENSER AV LAGÄNDRINGEN FÖR SMÅFÖRETAGEN	37
4.4.1 Konsekvenser enligt regeringen	37
4.4.2 Konsekvenser enligt motionerna	37
4.5 KONSEKVENSANALYS AV REGLERS EFFEKT PÅ SMÅ FÖRETAG	38
5. FÖRSTUDIE	39
5.1 KÄNNEDOM OCH ÅSIKTER OM LAGFÖRÄNDRINGEN	39
5.2 MÄTNING OCH FÖRBEREDELSE INFÖR REDOVISNINGEN	40
5.3 NYCKELTALENS RELEVANS	41
5.4 INTRESSEENTER	43

5.5 SMÅFÖRETAGENS SITUATION	43
5.6 SAMMANFATTNING	44
6. ENKÄTUNDERSÖKNING.....	46
6.1 KÄNNEDOM OM LAGFÖRÄNDRINGEN.....	46
6.2 MERARBETE.....	46
6.3 ENKELHET	48
6.4 DE FYRA NYCKELTALEN.....	49
6.5 REDOVISNINGENS INTRESSETER.....	50
6.6 INSTÄLLNING TILL LAGFÖRÄNDRINGEN	51
6.7 SAMMANFATTNING	52
7. ANALYS.....	54
7.1 GRAD AV ANPASSNING.....	54
7.2 KOSTNADS- OCH VÄRDEANALYS.....	55
7.2.1 <i>Kostnaden för redovisningen</i>	56
7.2.2 <i>Redovisningens värde</i>	57
7.2.3 <i>Redovisningens kvalitativa egenskaper</i>	58
7.2.4 <i>Sammanställning av studiens resultat</i>	60
7.3 ATT ANPASSA ELLER INTE?	61
8. SLUTSATS	64
8.1 ÄR REDOVISNINGEN ANPASSAD TILL SMÅFÖRETAGEN?.....	64
8.2 EN KOSTNADSANPASSAD REDOVISNING	65
8.3 FÖRSLAG TILL VIDARE FORSKNING.....	66
KÄLLFÖRTECKNING.....	68
BILAGA 1 - INTERVJUGUIDE.....	71
BILAGA 2 - INTRODUKTIONSRETT.....	72
BILAGA 3 - ENKÄT	74

FIGURFÖRTECKNING

FIGUR 2.1 – SPRIDNING AV RESPONDENTFÖRETAG	17
FIGUR 3.1 – INFORMATIONSVÄRDEMODELL (GRÖJER, 1997, s 27).....	24
FIGUR 3.2 – INTRESSENTMODELLEN (BRUZELIUS & SKÄRVAD, 1995, s 74).....	28
FIGUR 7.1 – VÅR OMARBETADE INFORMATIONSVÄRDEMODELL	55
FIGUR 7.2 – SAMMANSTÄLLNING AV RESULTAT	60
DIAGRAM 6.1: KOMMER REDOVISNINGEN ATT MEDFÖRA ETT MERARBETE?	47
DIAGRAM 6.2: KOMMER REDOVISNINGEN ATT INNEBÄRA MERKOSTNADER?	48
DIAGRAM 6.3 : HUR VIKTIGT ÄR DET ATT MÄTA TOTAL SJUKFRÅNVARO?	49
DIAGRAM 6.4: LAGEN ÄR DÅLIGT ANPASSAD TILL SMÅFÖRETAGEN	51
DIAGRAM 6.5: INSTÄLLNING TILL LAGFÖRÄNDRINGEN	52

1. Inledning

I uppsatsens inledande kapitel presenteras bakomliggande fakta om Sveriges småföretag och en kort beskrivning av sjukfrånvaroproblematiken ges. Därefter förs en problematiserande diskussion kring våra frågeställningar, vilka slutligen mynnar ut i det konkreta syftet med undersökningen. Valda avgränsningar presenteras och uppsatsens fortsatta disposition med en kort beskrivning av vart och ett av kapitlen avslutar inledningen.

1.1 Problembakgrund

Dagligen hör och läser vi i våra medier om svenska storföretag som Ericsson, ABB och Hennes & Mauritz, och om deras betydelse och inverkan på den svenska ekonomin. Men även om det är dessa företag som uppmärksammas offentligt, är det ändå ett faktum att de endast utgör en mycket liten del av alla svenska företag. 99,8 procent av Sveriges företag utgörs nämligen av småföretag med färre än 200 anställda och endast 6 procent av företagen i Sverige har 10 anställda eller fler. (NUTEK, 2001; Företagarna, 2003)

Traditionellt har Sverige varit ett storföretagarland där den svenska näringspolitiken fokuserat på de stora företagen och på specifika näringsgrenar. Småföretagen har snarare bemötts med en misstänksamhet från både allmänhetens och statens sida (Hermansson, 2002). Under de två senaste decennierna har den svenska näringspolitiken dock förändrats och större fokus har riktats mot småföretagen. Som en följd av ökad internationell konkurrens och driftsrationaliseringar skapar inte de stora företagen lika många arbetstillfällen längre. Förhoppningen sätts därför istället till att småföretagen skall kunna ersätta de stora företagen i detta avseende och de små företagen anses därmed vara centrala för en fortsatt tillväxt och välfärd i landet. (NUTEK, 2001)

För att främja småföretagen har insatser riktats mot att öka entreprenörskapet. Från att ha fokuserat på befintliga företag inriktas idag ansträngningarna på de processer som bidrar till att ett företag skapas och överlever. Detta innebär bland annat ett bättre och enklare regelsystem, tillgång till företagsfinansiering och en ökad förståelse för entreprenörskapets betydelse. (NUTEK, 2001) Trots detta har Sverige idag ett relativt lågt nyföretagande och få snabbväxande nya företag tyder på att villkoren för småföretag behöver förbättras ytterligare. (Andersson, 2002)

En ny entreprenörsbaserad ekonomisk politik anses därmed vara en förutsättning för att vi ska kunna uppnå en uthållig högre tillväxt och bevara nuvarande nivå på välfärden i Sverige. Framst höjs röster för att antalet regleringar måste minskas och att de kvarvarande regleringarna behöver utvärderas. OECD har visat att regleringar leder till lägre produktivitets- och tillväxtnivåer och att de negativa effekterna är störst för de minsta företagen. I Sverige beräknas enbart administrationen av regleringar kosta de svenska företagen ca 50 miljarder kronor per år. (Braunerhjelm, 2002) Den sammantagna bördan av tidsödande hinder, såsom regleringar, skatter och avgifter,

initierade från olika myndigheter och instanser behöver därför minskas. (Andersson, 2002)

Trots detta har regeringen nyligen beslutat om ytterligare en lagreglering i Årsredovisningslagen (ÅRL), vilken träder i kraft från och med 1 juli i år. Lagen innebär att såväl privata företag som statlig och kommunal verksamhet åläggs att redovisa sin sjukfrånvaro i fyra nyckeltal. Dessa nyckeltal skall upprättas av alla företag som under de två senaste åren i medeltal haft fler än 10 anställda, för att därmed vara jämförbara mellan olika branscher och arbetsgivare. (ÅRL 5 kap. 18a §, Prop. 2002/03:6)

Sjukfrånvaron har under det senaste året varit ett hett debatterat ämne, där i dagsläget nära en halv miljon svenskar är sjuka eller utslitna (Josefsson, 2003). Problemet framställs dock ofta som ett allmänt förekommande fenomen. Trots detta är det ändå ett faktum att det är en relativt liten andel arbetsplatser som svarar för en stor del av den totala sjukfrånvaron. Undersökningar gjorda av regeringen visar på ett samband mellan sjuktalen och företagets storlek, och att det finns en tendens till att sjukfrånvaron ökar med antalet anställda på arbetsplatsen. I dagsläget är sjukfrånvarotalen som störst bland kommuner och landsting, medan det i de mindre privata företagen är ett betydligt mer sällsynt problem. Lagen om obligatorisk redovisning av sjukfrånvaro har tillkommit i syftet att ekonomiskt motivera arbetsgivarna att vidta åtgärder *mot* sjukfrånvaro och *för* ökad hälsa i arbetslivet. (Handlingsplan för ökad hälsa i arbetslivet, 2002)

1.2 Problemformulering

Ett av redovisningens allmänt accepterade syften, är att förse företagets intressenter med information användbar vid olika ekonomiska beslut. (Nilsson, 1999; Schroeder & Clark, 1998) Detta syfte är dock främst avsett för kapitalmarknadens aktörer, även om andra intressenter också kan använda sig av redovisningen vid beslutsfattande (Nilsson, 1999). Diskussioner har därför förts huruvida detta syfte också är gällande för onoterade bolag? I avsaknad av kapitalmarknaden som huvudintressent, vilken roll spelar redovisningen i ett mindre företag?

Redovisningen av sjukfrånvaro intar i detta fall en speciell roll, då den i mångt och mycket utgör ett politiskt styrinstrument. Sjukfrånvaron skall minskas genom att offentliggörandet av sjuktalen skall få företagen att uppmärksamma sambandet mellan stigande sjukfrånvaro och ökade kostnader, och att de mer aktivt skall arbeta med arbetsmiljön på företaget. (Prop. 2002/03:6) Som tidigare nämnts är småföretagen en grupp där sjukfrånvaron är relativt låg, hur uppfattas och mottas då en reglering av det här slaget av småföretagen?

Dagens svenska redovisningsregler bygger i stor utsträckning på vår tradition som storföretagarland (Hult, 1996). Därmed är det främst de större publika företagen som hamnar i fokus vid utvecklingen av externredovisningen (Lundström et al, 1998). De stora företagen utgör dock endast en mycket liten del av den svenska företagsstrukturen (Företagarna, 2003). Trots att det genom en förordning (SFS 1998:1820) är en lagstadgad skyldighet att utvärdera nya lagars inverkan på småföretagen, ställer vi oss ändå frågan hur väl en ny redovisningsreglering anpassas till småföretagen?

I regeringens proposition 2002/03:6 "Obligatorisk redovisning av sjukfrånvaro" ansåg lagstiftaren att samma redovisningsregler bör gälla för både större och mindre företag. Detta är i redovisningssammanhang en allmänt hållen uppfattning, där de mindre företagen endast medges en mycket begränsad rätt till lättnader vid upprättandet av årsredovisningen. Det handlar då främst om undantag från specificeringar i balansräkning och i not. (Thorell, 1996) Samtidigt har stort hopp satts just till småföretagen att skapa nya arbetsplatser och få fart på den ekonomiska tillväxten (Lundström et al, 1998). Hur ser då förutsättningarna för småföretagen ut för att kunna leva upp till dessa förväntningar? Ses ett utökat redovisningskrav som ytterligare ett administrativt hinder och en pålaga för småföretagen?

Ett litet företag verkar i en konstant bristsituation. Samtidigt ger kostnadsuppskattningar mycket höga värden för vad det kostar företagen att följa alla regler och skicka in uppgifter till myndigheter (Lundström et al, 1998). En av grundtankarna med redovisningen av sjukfrånvaron, är dock att den ska vara enkel att administrera. Lagförändringen träder i kraft den 1 juli i år (2003) och för de flesta företagen innebär detta att sjukfrånvaron tidigast kommer att redovisas i årsredovisningen för 2003. Hur ser det i praktiken ut hos företagen? Hur pass förberedda är småföretagarna på att denna information skall tas fram, och kommer informationsinsamlandet och redovisningen av sjukfrånvaron att innebära en ökad arbetsbörda och merkostnader för småföretagen?

I samband med diskussionen om merkostnader måste även informationens värde vägas in. Vilken intressent värdesätter småföretagens sjukfrånvarostatistik i sitt beslutsfattande? Anses informationen tillräckligt relevant och tillförlitlig för de externa intressenternas beslutsfattande eller finns det ett värde i informationen som främst kommer att komma företaget självt till gagn i den interna styrningen?

Hur upplevs införandet av *Obligatorisk redovisning av sjukfrånvaro* i småföretagen? Kommer värdet av informationen att överstiga kostnaden för redovisningen? Anses småföretagens förutsättningar har beaktats och tagits hänsyn till av normgivarna eller hade en anpassning varit lämplig?

1.3 Syfte

Huvudsyftet med denna studie är att utreda och analysera i vilken utsträckning *Obligatorisk redovisning av sjukfrånvaro* är anpassad till småföretagen.

Uppsatsen har även ett underliggande syfte, vilket består i att undersöka och beskriva småföretagens åsikter och attityder gentemot *Obligatorisk redovisning av sjukfrånvaro*.

1.4 Avgränsningar

Vi ämnar i uppsatsen undersöka småföretagens attityder gentemot lagförändringen och lagens utformande kommer därför att betraktas som givet. Därmed kommer inte de fyra nyckeltalens utformning att diskuteras och analyseras.

Studien kommer att bygga på åsikter bland småföretag lokaliserade i Skåne. Då vårt syfte inte är att göra en jämförelse mellan olika regioner i Sverige kommer vi ej att utreda om de åsikter som framkommer under vår studie enbart är typiska för just skånska företag.

1.5 Definition av småföretag

Termen *småföretag* kommer i uppsatsen att användas synonymt med begreppet små och medelstora företag. För vår studie är företag i storleksklassen 11-200 anställda berörda och med småföretag avses därmed företag inom detta intervall.

I Sverige har det historiskt sett aldrig funnits någon allmänt accepterad definition av småföretag. Vanligtvis har dock termen använts på företag med färre än 200 anställda (NUTEK, 1996), vilket även är den övre gränsen i vårt storleksintervall. Bokföringsnämnden (BFN) definierar dock medelstora företag som näringsdrivande icke-noterade företag i vilka antalet anställda understiger 200 i medeltal under de två senaste räkenskapsåren. Småföretag är däremot företag med högst tio anställda i medeltal under de två senaste räkenskapsåren. (BFN, hemsida, 2003) Dessa båda gränser har även en lagstadgad betydelse i ÅRL och BFL.

I EU används det engelska begreppet *Small and Medium Sized Enterprises (SME)* enligt EU-kommissionen om företag med upp till 250 anställda. EU har även en särskild gräns för småföretag. Företag med färre än 50 anställda räknas till denna grupp. (NUTEK, 2001) Dessa gränser har dock endast en statistisk betydelse för svenska företag.

1.6 Disposition

Kapitel 1 - Inledning

I uppsatsens första kapitel ges en kort bakgrund om småföretagande och dessa företags betydelse för Sverige. Även sjukfrånvaroproblematiken introduceras och en kort beskrivning av lagförändringen angående obligatorisk redovisning av sjukfrånvaro görs. Vi resonerar även kring de problem som ligger till grund för det valda syftet och beskriver de avgränsningar som gjorts. Kapitlet avslutas med en disposition över uppsatsen.

Kapitel 2 - Metod

Metodkapitlet inleds med en presentation av de övergripande metodologiska val som studien grundar sig på. Därefter beskrivs det tillvägagångssätt som använts vid insamlandet av såväl litteratur som empirisk data. Förstudiens och enkätundersökningens genomförande redogörs för och avslutningsvis diskuteras studiens validitet och reliabilitet, samt kritik mot den valda metoden.

Kapitel 3 - Referensram

I detta tredje kapitel redogörs för olika ansatser i redovisningsteorin och deras betydelse för dagens redovisningsforskning. Redovisningens syfte diskuteras liksom de kvalitativa krav som ställs på redovisningen för att detta syfte skall kunna uppnås.

Avslutningsvis beskrivs redovisningens intressenter och en presentation görs av den aktuella debatten kring redovisningen i småföretag. Tillsammans utgör dessa delar den referensram inom vilken vår analys kommer att ta form.

Kapitel 4 – Redovisning av sjukfrånvaro

Uppsatsens fjärde kapitel utgörs av en utförlig redogörelse för lagförändringen om redovisning av sjukfrånvaro. Förutom en beskrivning av berörda verksamheter och föreskrivna nyckeltal, presenteras även regeringens motivering till lagförändringen.

I anslutning till kapitlet redogörs även för förordningen om *Konsekvensanalys av reglers effekt på små företag*, i enlighet med vilken nya lagars inverkan på småföretagen skall utvärderas.

Kapitel 5 - Förstudie

Vårt femte kapitel presenterar de sex intervjuer som genomförts under förstudien. Informationen från intervjuerna redovisas ämnesvis, där vi valt att återge företagets åsikter genom citat. Kapitlet avslutas med en sammanfattning av våra intryck från förstudien, vilka legat till grund för utformandet av enkäten.

Kapitel 6 - Enkätstudie

I kapitel 6 presenteras resultaten från enkätundersökningen. Ämnesvis diskuterar och resonerar vi kring olika tendenser som går att skönja i företagets enkätsvar. De framkomna resultaten analyseras och utgör vår empiriska analys. Även detta kapitel avslutas med en sammanfattning av enkätstudiens resultat.

Kapitel 7 - Analys

I vårt sjunde kapitel analyseras våra empiriska resultat med stöd i den tidigare presenterade referensramen. Utifrån begreppen kostnad och värde diskuteras lagförändringens grad av anpassning till småföretagen. Avslutningsvis förs även en diskussion kring redovisningens samhällsvärde.

Kapitel 8 – Slutsats

I uppsatsens avslutande kapitel diskuteras de resultat och slutsatser som undersökningen lett fram till. Avslutningsvis ges förslag till vidare forskning.

Bilagor

I anslutning till uppsatsen bifogas den intervju mall som följts under förstudien. Också det introduktionsbrev och vår enkät har bifogats som bilaga till uppsatsen.

2. Metod

I detta kapitel presenteras den metod vi valt att använda för att kunna utreda uppsatsens syfte. Inledningsvis beskrivs det övergripande angreppssättet och därefter redogörs för vårt tillvägagångssätt vid dels förstudien och dels enkätundersökningen. Begrepp såsom validitet och reliabilitet diskuteras innan kapitlet avslutas med kritik mot vald metod.

2.1 Övergripande angreppssätt

”Innan jag vet vad jag ska undersöka, kan jag inte veta hur jag ska göra det”

Fog, 1979 (Holme & Solvang, 1997 s.75)

Undersökningar kan kategoriseras på olika sätt utifrån vilken inriktning en studie har. De kan vara av explorativ, beskrivande eller förklarande art. (Eriksson & Wiedersheim-Paul, 1997). En del av vår studie består i att undersöka småföretagens attityder gentemot lagförändringen om obligatorisk redovisning av sjukfrånvaro. Då lagen träder i kraft först den 1 juli i år (2003), finns det inga tidigare genomförda studier på området. Undersökningens kunskaps syfte kan därmed sägas vara explorativt eller problemidentifierande, där vi ämnar utforska ett mindre känt förhållande (Andersen, 1998).

En induktiv metod kännetecknas av att forskaren ämnar dra slutsatser utifrån de empiriska data som samlats in. Detta tillvägagångssätt brukar ofta benämnas upptäckens väg då studien tar sin utgångspunkt i empirin. (Holme & Solvang, 1997) Detta till skillnad från deduktion och bevisföringens väg, där teorins implikationer används för att göra förutsägelser (Lundahl & Skärvad, 1999). Uppsatsen syftar delvis till att undersöka småföretagens åsikter, värderingar och attityder, då dessa spelar en väsentlig roll för studien. Därmed ansågs det mest lämpligt att tillämpa den induktiva metoden, då vi till en början tog steget ut i verkligheten och genomförde en undersökning hos småföretagen. Därefter kunde vi, med hjälp av vår referensram, analysera och dra slutsatser ifrån våra ihopsamlade empiriska resultat.

Inom samhällsvetenskapen finns det två olika metodansatser som kan användas för att utreda olika problemställningar, nämligen kvalitativa och kvantitativa. Kvalitativa metoder syftar till att ge djupare förståelse för det problem man studerar, och är därmed inte inriktade på att pröva om informationen har generell giltighet såsom kvantitativa metoder. Båda metoderna har sina starka och svaga sidor och i vissa fall är det en kombination av metoderna som bäst passar studiens syfte. (Holme & Solvang, 1997) Vårt angreppssätt kan beskrivas som i huvudsak kvalitativt, men med inslag av även kvantitativa metoder.

Inledningsvis genomfördes en förstudie för att skapa en ökad förståelse och ge oss en bättre kunskap om småföretagens åsikter, attityder och uppfattningar om lagförändringen i ÅRL. Då den kvalitativa metoden har sin styrka i att den ger en ökad förståelse för sociala processer och sammanhang, passade den förstudiens syfte bäst.

Genom valet av en kvalitativ metod, valdes samtidigt möjligheten till generaliseringar bort. Då snarare mångfalden var viktig för vår fortsatta undersökning, sågs inte detta val medföra några större nackdelar. (Holme & Solvang, 1997)

Kunskapen vi vann genom förstudien låg sedan till grund för en enkätundersökning som syftade till att undersöka hur attityder mot redovisningen av sjukfrånvaro såg ut i en större population. På grund av begränsningar av både tid och medel fann vi att studien ej var genomförbar med hjälp av kvalitativa intervjuer. Styrkan hos den kvantitativa metoden är som sagt att den möjliggör statistiska generaliseringar för en hel population. (Holme & Solvang, 1997) Vår enkätundersökning hade kunnat resultera i en kvantitativ framställning av resultaten, men då vi snarare är intresserade av enskilda individers åsikter än av generaliseringar, har vi valt att även under enkätstudien använda oss av ett kvalitativt tillvägagångssätt. Då enkäten handlar om småföretagarnas åsikter, kan upplysningarna variera mycket från företag till företag och därmed är det inte säkert att vårt insamlade material på ett meningsfullt sätt kan presenteras i sifferform. För vår del blir det istället viktigare att redogöra vad småföretagarna egentligen tycker. För att kunna säga något om hur anpassad lagförändringen är, har det dock varit naturligt för oss att sammanställa företagens åsikter till viss del kvantitativt. Men för att besvara vårt syfte anser vi en kvalitativ metod vara det mest lämpliga tillvägagångssättet, då ordet anpassa i sig inte går att kvantifiera.

2.2 Insamling av data

Litteratursökningen har i hög grad inriktats på att ge en så bred kunskapsgrund som möjligt att stå på inför vår egen studie. Generella redovisningsteorier har inhämtats både från kurslitteratur som vi redan tidigare varit bekanta med och genom mer vetenskaplig litteratur. Denna litteratur, liksom litteratur angående problematiken kring sjukfrånvaro och redovisning i små och medelstora företag, har sökts med hjälp av Lunds Universitets bibliotekskataloger Lovisa och Libris, samt i elektroniska resurser som Elin och Artikelsök. Även Internet med de vanligaste sökmotorerna, som Google och Altavista, har använts i vårt informationssökande. De sökord som använts har främst varit ”SME, redovisning, sjukfrånvaro, intressenter, småföretag, lättnadsreglering, redovisningens syfte”, svenska såväl som engelska termer, både enskilt och i kombination.

Även Lagen om redovisning av sjukfrånvaro i ÅRL och de förestående propositionerna och förarbetena, samt EU:s redovisningsdirektiv har legat till grund för vår studie, vilka vi har kunnat ta del av både i elektronisk form via Internet och i tryckt bokform. För att underlätta och komplettera vår litteratursökning, har vägledning även tagits i tidigare gjorda studiers och studentuppsatser källförteckningar.

2.3 Förstudie

För att öka kunskaperna inom det valda undersökningsområdet genomfördes en förstudie med kvalitativa intervjuer på sex småföretag i Skåne. Genom företagsregistret ”Företagsfakta” på Internet, fick vi tillgång till såväl adressuppgifter som vårt primära

urvalskriterium; antalet anställda. Då vår definition av småföretag hamnar i intervallet 11 - 200 anställda, valdes cirka 75 företag ut, jämnt fördelade inom intervallet. Tanken var att ett slumpmässigt urval skulle genomföras, men då registret vi använt oss av innehöll fel angående till exempel storleken på företaget, antalet anställda och koncerntillhörighet, kunde ett sådant urval ej till fullo göras. Utifrån de svar vi fått valdes sex företag ut, som sedan kontaktades via e-post där vi förklarade syftet med studien och bad om att få ta del av deras åsikter om lagen.

Vid urvalet av företag ville vi försäkra oss om att få ett så stort informationsinnehåll till förstudien som möjligt och försökte därmed få en variationsbredd i urvalet (Holme & Solvang, 1997, s 99). Företagen valdes därför ut med så stor spridning som möjligt, både i branschtillhörighet, antalet anställda och geografisk lokalisering. Vi ansåg detta viktigt för att undvika att åsikter och attityder kopplade till en viss specifik bransch, gav en allt för likartad bild av åsikterna och att viktiga aspekter därmed förlorades. Det samma gällde även för antalet anställda och geografisk lokalisering. Antalet anställda i förstudiens fallföretag uppgick till 14 hos det minsta företaget, respektive 40, 45, 125, 140 samt 160 anställda i de övriga. Företagen är lokaliserade i Helsingborg, Lund, Malmö och Svedala och utav dem kan tre klassificeras som tjänsteföretag, ett som tillverkande företag, ett som säljföretag utan egen produktion och slutligen ett som kunskapsintensivt företag.

Intervjuerna genomfördes med den person på företaget som hade störst kunskap om lagförändringen. Detta har inneburit att vi har fått tala med såväl personalchefer som VD och ekonomichefer. De olika respondenterna har haft skilda åsikter om och syn på lagen, dels beroende på personlig uppfattning, men också på grund av position på företaget. Efter genomförda intervjuer kunde vi se en tendens till att personalchefen i större mån varit positiv till lagförändringen. I övrigt har skillnader snarare berott på olika personliga uppfattningar och vi kan därmed inte säga att det är positionen som har spelat den största rollen för de svar vi fått.

2.3.1 Intervjuform och situation

Intervjuerna genomfördes med hjälp av en semistandardiserad intervjumetod. Denna metod har inslag av både standardiserade och icke-standardiserade metoder, vilket inneburit att vissa på förhand bestämda frågor använts, som under intervjun kunnat följas upp av följdfrågor. Detta för att fördjupa och vidareutveckla frågor som är av intresse för uppsatsen. Med hjälp av den semistandardiserade intervjumetoden har respondenten kunnat berätta friare än vid en standardiserad intervju, samtidigt som metoden möjliggör att vi kunnat styra och hålla samtalet inom studiens intresseområde. (Lundahl & Skärvad, 1992)

Då vi velat ta del av respondenternas åsikter, har det varit viktigt för oss att poängtera att vi enbart har sett intervjuerna som ett samtal och inte som någon regelrätt intervju. Syftet med intervjuerna har inte heller varit att få fram svar som ska användas till generaliseringar, utan tanken har varit att vi ska få så ärliga och frispråkiga svar som möjligt som sedan skulle kunna användas vid utformandet av frågorna i enkäten. Denna möjlighet anser Holme & Solvang (1997) vara styrkan i den kvalitativa intervjun.

För att få ut så värdefull information som möjligt från intervjun, var det viktigt att respondenten var insatt i vad intervjun skulle handla om. Vi skickade därför inför varje intervju, en beskrivning av de ämnesområden som skulle komma att tas upp så att respondenten skulle kunna vara förberedd och ge mer uttömmande svar. Genom att personen i förväg visste vad intervjun skulle handla om, kunde problemet med att bli hänvisad till fel person undvikas. Specifika, färdigskrivna frågor undveks dock för att respondenten inte skulle kunna tänka ut och ”komponera” ihop svar i förväg.

Intervjuerna har pågått i mellan 30-60 minuter, beroende på hur mycket respektive respondent har haft att berätta om ämnesområdena. Alla tre uppsatsmedlemmarna har varit närvarande vid de olika intervjuerna för att alla tre skulle kunna ha samma utgångspunkt vid bearbetandet och analyserandet av informationen från intervjun. Även om intervjuerna finns inspelade på band, ansåg vi det vara väsentligt att alla var närvarande vid intervjutillfället för att kunna få en uppfattning om respondenten och hans icke-verbala beteende och reaktioner.

Vi har valt att använda en diktafon under våra intervjuer för att inte gå miste om viktiga delar i respondentens resonemang och förklaringar. Att spela in intervjuerna har möjliggjort att vi efter intervjutillfället kunnat lyssna igenom samtalet och även återge ordagranna citat. Nackdelarna med att använda en bandspelare är att intervjupersonen kan akta sig för att säga sin egentliga åsikt och att efterarbetet blir mycket stort (Lundahl & Skärvad, 1992). Ingen av respondenterna har dock haft något att invända mot att intervjun spelades in. Även om vi använt bandspelare, har vi ändå tagit anteckningar, dels för att lättare kunna orientera oss på banden och dels för att minimera risken att stå utan intervjumaterial om något tekniskt fel med bandspelaren skulle ha inträffat (Jacobsen, 2002).

Under intervjun har vi ställt generella frågor för att sedan låta respondenten berätta sin egen uppfattning om det aktuella fenomenet. För att intervjuerna ska gå att sammanställa och jämföra har vi utgått ifrån en och samma intervjuguide. (Se bilaga 1) Även om frågorna inte ställts i exakt samma ordning har vi varit noga med att kontrollera att vi fått svar på alla övergripande frågeområden innan vi avslutat intervjun. Avslutningsvis har vi frågat om vi får lov att återkomma via telefon eller e-post, ifall det skulle vara någonting som vi missförstått eller behövt komplettera.

2.4 Enkät

Det finns flera olika typer av enkäter där var och en har sina respektive för- och nackdelar. Vi har valt att genomföra en postenkät som distribueras via elektronisk post. Även om det finns vissa nackdelar med risk för stort svarsbortfall och tekniska problem vid hanteringen anåg vi ändå fördelarna med en elektronisk enkät väga över. Vi kunde därigenom nå ett stort urval av respondenter på ett snabbt och kostnadseffektivt sätt. Genom denna postenkät var det dessutom möjligt att ställa många olika slags frågor som kunde besvaras av respondenten när han eller hon faktiskt hade tid. Vid en postenkätundersökning förekommer det inte heller någon intervjuareffekt då respondenten kan svara på frågorna utan någon påverkan från undersökaren. (Dahmström, 2000)

2.4.1 Urval

Innan enkäten kan skickas ut måste storleken på urvalet bestämmas. Vid den här sortens undersökningar finns det två olika tillvägagångssätt, antingen genomförs en totalundersökning eller en urvalsundersökning. Även om en totalundersökning är att föredra då kravet på detaljredovisning är högt eller populationen är liten, är det oftast tillräckligt att genomföra en urvalsundersökning. Fördelen med en urvalsundersökning är att den inte blir lika tidskrävande, är mindre kostsam att genomföra samt enklare att bearbeta och analysera. (Dahmström, 2000)

Då det första registret från Företagsfakta innehöll brister, vände vi oss till Region Skåne och kunde med hjälp av en medarbetare på Näringslivsenheten i Malmö få fram uppgifter från UC Selects företagsregister. För vår studie utgjordes populationen av 1521 aktiebolag i Skåne, med 11-200 anställda, rensade från filialer och koncern tillhörighet. Anledningen till att enbart aktiebolag togs med i undersökningen, var att andra företagsformer endast utgjorde en mycket liten andel av den totala populationen och att vi därmed även kunde undvika meningsskiljaktigheter beroende på olika förutsättningar och redovisningsregler.

Ur den totala företagspopulationen gjordes ett systematiskt urval, i vilket vi med samma steglängd mellan företagen, successivt gick framåt i registret, vilket var sorterat efter postnummer (Dahmström, 2000). Då vi är medvetna om risken för ett stort svarsbortfall i undersökningen, men samtidigt behövde en för magisteruppsatsens tidsram hanterbar population, bedömde vi att cirka tio procent av småföretagen kunde utgöra lämplig undersökningsgrupp. Ur registret valdes vart 10:e företag ut, och startpunkten bestämdes slumpmässigt genom lottning. Nummer 3 drogs och det innebär att företag nummer 3, 13, 23 och så vidare valdes ut. Genom detta tillvägagångssätt fick vi även ett urval som var representativt fördelat gällande antal företag med ett visst antal anställda. Eftersom det finns betydligt många fler mindre företag, sett till antalet anställda, kom vårt urval därmed att innehålla fler mindre företag, vilket avspeglar hur företagsstrukturen ser ut i verkligheten.

2.4.2 Utformning av enkät

Som grund för enkätundersökningen ligger svaren som gavs under förundersökningen. Genom förundersökningen kunde de mest intressanta problemområdena eller frågorna identifieras och frågor som gett flertydiga svar under intervjuerna var intressanta att undersöka närmre i enkäten. Även de teorier som presenteras i referensramen fanns med i bakhuvudet vid utformningen av frågorna. Frågorna utformades därmed med utgångspunkt i förstudien men med en teoretisk anknytning, allt för att undvika att svaren från enkäten senare inte skulle kunna användas för att besvara vårt problem. Viktigt vid utformandet av enkäten var därför att för varje fråga fundera på *varför* just den ska vara med samt om man tror att respondenten *kan* och framförallt *vill* svara på frågan (Dahmström, 2000).

Hur ett frågeformulär ser ut och hur det läggs upp är även betydelsefullt för undersökningens svarsfrekvens och resultat. Mycket tid lades därför på utformandet av formuläret för att undvika att det skulle bli för omfattande, ge ett ostrukturerat intryck

eller verka slarvigt och oseriöst. Allt för att öka sannolikheten för att mottagaren skulle besvara enkäten (Holme & Solvang, 1997)

En viktig del av vårt arbete har varit att försöka motivera de personer som ska ingå i undersökningen. För att få respondenterna positivt inställda till enkäten och skapa förtroende för undersökningen bifogades ett följebrev, där syftet med undersökningen, urvalsmetod samt tillvägagångssätt beskrevs. I följebrevet betonades vikten av att respondenten tog sig tid att besvara enkäten, samt tydliggjorde att svaren kommer att behandlas konfidentiellt och att resultatet kommer att redovisas i sammanställd form där inget enskilt företags svar kan urskiljas. (Dahmström, 2000)

I följebrevet beskrevs även hur ifyllandet av enkäten skulle gå till. För att underlätta respondentens ifyllande samt vår egen sammanställning av datan, har enkäten i så stor utsträckning som möjligt konstruerats med fasta svarsalternativ. I de fall där vi ansett det vara mindre lämpligt att ge formulerade fasta svarsalternativ, har vi valt att låta frågan vara öppen. Anledningen är att vi velat låta respondenten tänka själv och lämna sitt eget svar, utan att bli styrd i någon riktning av på förhand angivna svarsalternativ. För att få fram åsikter och attityder ansågs de öppna svarsalternativen trots allt vara nödvändiga för att ge respondenten möjlighet till närmare förklaringar och motiveringar.

Antalet svarsalternativ var också en fråga som noga tänktes igenom innan utskick. Rekommendationen är att ha högst fem till sju alternativ, en rekommendation som vi valt att följa (Dahmström, 2000). Då många utav frågorna i enkäten rör åsikter och värderingar har vi valt att alltid ha med ett svarsalternativ för osäkra respondenter, såsom "har ingen åsikt". Genom att ett sådant svarsalternativ minskar risken för svarsbortfall för frågan, samt att respondenten anger ett felaktigt svarsalternativ som egentligen inte stämmer överens med hans eller hennes verkliga uppfattning (Dahmström, 2000).

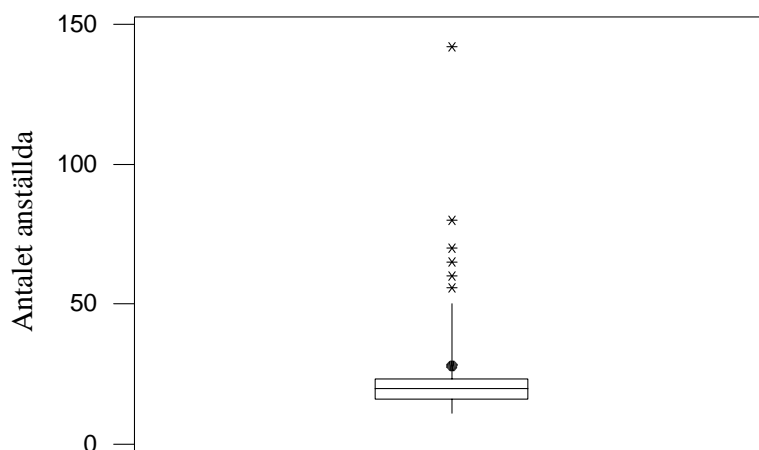
Innan den slutliga enkäten skickades ut, gjordes en mindre provundersökning för att testa frågorna i enkäten. Vi hoppades därigenom få kännedom om frågor som var otydligt formulerade, svårtolkade eller på annat sätt olämpliga (Dahmström, 2000). Återigen togs hjälp av de kontaktpersoner som vi tidigare intervjuat under förundersökningen och fick därigenom många värdefulla synpunkter på både frågor och enkätens och följebrevets utformning. Förhoppningen var härigenom att kunna undvika att senare få in svar som var oanvändbara (Jacobsen, 2002).

2.4.3 Svarsfrekvens och bortfall

För att få ett representativt urval är det viktigt att så många respondenter som möjligt besvarar enkäten (Holme & Solvang, 1997). Av de 150 företag som enkäten skickades ut till, erhöll vi efter det första utskicket svar från 24 företag. För att förbättra svarsfrekvensen sändes ett första påminnelsebrev ut till de företag som inte svarat på enkäten och efter påminnelsebrevet hade svar erhållits från sammanlagt 37 företag. Även ett andra påminnelsebrev sändes ut när den angivna tiden gått ut. Vi erhöll därefter ytterligare 11 svar och hade därmed slutligen fått in svar från totalt 48 företag. Enligt de inkomna svaren, understeg antalet anställda 11 i 4 företag och i 1 företag översteg antalet anställda 200, och vi valde att exkludera dessa företag från studien då

de faller utanför undersökningsramen. Sammanlagt ingår 43 företag i vår resultatredovisning av småföretagarnas åsikter och det innebär en slutgiltig svarsfrekvens på 29 procent.

Spridning av respondentföretag

Figur 2.1 Spridning av respondentföretag

Ovanstående lådagram visar på hur respondentföretagen storleksmässigt fördelar sig inom det undersökta urvalsintervallet 11-200 anställda. Figuren visar att den absolut största delen av respondentföretagen har färre än 50 anställda, vilket åskådliggörs i bilden ovan. Enbart sex företag har fler än 50 anställda och dessa markeras genom stjärnorna i figuren. Dessa företag benämns i statistiska termer för extremfall.

Inom lådans kanter befinner sig 50 procent av företagen som valt att besvara enkäten. I lådans mitt finns också medianen som är 20 anställda markerad och den svarta punkten ovanför lådan visar på medelvärdet 28 anställda. De från lådan utgående linjerna markerar var övriga företag som ej är extremfall befinner sig. Det lägsta värdet är 11 medan det största företag som ej ses som extremvärde har 50 anställda. Den översta stjärnan markerar det största företaget med 142 anställda. (Körner & Wahlgren, 1996)

2.4.4. Bearbetning och analys

När alla enkätsvaren samlats in var nästa steg att bearbeta datan. Redan vid utformningen av frågeformuläret valde vi att koda de olika svarsalternativen, vilket innebär att varje enskilt svarsalternativ förses med ett siffervärde för att kunna behandlas med hjälp av en dator. Då vi tidigare inte genomfört någon enkätundersökning tog vi hjälp av särskilda metodböcker som behandlar just detta tema för att få tips och råd om vad man bör tänka på under studien.

Efter att svaren kodats och lagts in i statistikprogrammet Minitab, blev nästa steg att analysera de enskilda frågorna och att försöka urskilja mönster. Med hjälp av Minitab utfördes analyser av både urvalet och svaren i enkäten. Till att börja med

sammanställdes svaren för att se vilken uppfattning som var vanligast förekommande bland de tillfrågade företagen. Nästa steg var sedan att undersöka om paralleller kunde dras mellan de olika svaren genom att ställa två frågor mot varandra i en tvådimensionell tabell, vilken benämns *cross-tabulation* i Minitab.

Även svar som avvek från mängden försökte vi följa upp för att förstå orsaker bakom svaren. Till frågorna gavs många gånger möjlighet för respondenten att motivera sina svar, vilket har givit oss en djupare förståelse för de svar som givits. Vi har även genom att ställa olika vinklade frågor om samma ämne försökt att se till så att det är genomtänkta svar vi fått. Dessa frågor har sedan ställts mot varandra för att säkra respondentens konsekvens och trovärdighet.

2.5 Studiens validitet och reliabilitet

För att en vetenskaplig uppsats ska vara trovärdig krävs att observerade fakta är pålitliga, det vill säga att uppsatsen har en hög validitet och reliabilitet. Begreppet *validitet* kan definieras som frånvaron av systematiska mätfel i en undersökning. Begreppet *reliabilitet* avser istället frånvaron av slumpmässiga mätfel, det vill säga i vilken utsträckning en annan forskare skulle komma fram till samma resultat om undersökningen upprepades. (Lundahl & Skärvad, 1992)

2.5.1 Förstudie

Även om vi vill undersöka respondenternas subjektiva åsikter, finns det vid genomförandet av en studie många faktorer som kan påverka informationen. Vi har dock försökt uppmärksamma dessa faktorer för att kunna hålla en kritisk ställning vid granskningen av materialet.

Vi har intervjuat de personer på respektive företag som ansågs ha bäst kunskap om den företagssektör som vi undersökt. Ett problem med att intervjua personer som har en relation till företaget är att de kan försöka försköna verkligheten och ge övertygande, men förvrängda, beskrivningar av företagets ställning. De intervjuade personerna och deras åsikter är dock mycket värdefulla då de ger oss information som hade varit svår att få tag i på annat håll. (Holme & Solvang, 1997) Vi har dock varit medvetna om respondentens subjektivitet och har därmed försökt att hålla en kritisk inställning gentemot hans eller hennes uttalanden.

Under intervjun kan också något som kallas intervjuareffekt uppstå, vilket innebär att intervjuarens fysiska närvaro kan medverka till att respondenten uppträder på ett visst sätt som han eller hon tror att intervjuaren önskar eller förväntar sig. Genom att ha ställt exempelvis ledande frågor kan vi ha påverkat respondentens svar i en viss riktning. (Jacobsen, 2002) Vi anser dock att vi minimerat intervjuareffekten genom att ställa frågor av öppen och generell karaktär och istället låtit respondenten berätta och förklara sina ståndpunkter.

2.5.2 Enkät

Vanligtvis skiljer man vid en undersökning på inre validitet och yttre validitet (Lundahl & Skärvad, 1992) *Inre validitet* föreligger när det valda mätinstrumentet mäter den egenskap det är avsett att mäta, dvs. att ett fenomen beskrivs på ett riktigt sätt. Komplexa och svåråttbara fenomen bör inte mätas med enbart en fråga. För att öka validiteten och få en rättvisande bild har vi valt att ställa fler frågor i enkäten som berör samma fenomen. Genom att jämföra svaren från frågorna har vi kunnat se om svaren stämmer överens och om det är en enhetlig bild som ges.

För att öka validiteten valde vi att utforma enkäten med både slutna och öppna svarsalternativ. På så sätt gavs respondenten möjlighet att utöver våra givna svar också ge en mer utförlig kommentar. Detta gjorde det möjligt för oss att samla in och analysera såväl kvantitativ som kvalitativ data. Då det var personliga åsikter vi var ute efter ansågs denna möjlighet nödvändig för studien.

Något som påverkar en undersöknings validitet är själva undersökningsobjekten. Har verkligen de rätta enheterna studerats och har dessa förmedlat en sann information? Då tanken med vår studie är att få insikt i småföretagarnas attityder och synpunkter mot en ny lagförändring är det svårt att uttala sig huruvida en viss respondent verkligen gett uttryck för sin egentliga åsikt eller inte, och om åsikten är delad av hela företaget. Men det finns dock ingenting som säger att det enbart finns en enda rätt och sann åsikt, då åsikterna bygger på personliga uppfattningar och värderingar. Det viktigaste med studien var inte att få fram resultat som kan användas till att generalisera utan att just få fram dessa personliga åsikter.

Även om frågorna i enkäten är klart och tydligt formulerade finns det alltid risk för att respondenter anger alternativ som inte stämmer. För att minska risken att felaktiga alternativ anges, har respondenten vid varje fråga haft möjligheten att ange svaret "har ingen åsikt". Det finns också alltid en risk att respondenterna kan förvränga svaren för att framstå i bättre dager. Vi har försökt motverka detta genom att garantera att svaren behandlas konfidentiellt, vilket borde bidra till att svaren blir mer sanningsenliga.

Extern validitet säger något om i vilken utsträckning resultatet från en studie kan generaliseras till att gälla även i andra sammanhang, t.ex. generaliseringar från ett stickprov till hela populationen. (Jacobsen, 2002) Då det inte har varit vårt syfte att generalisera våra resultat till att vara gällande för alla småföretag, har vi svårt att uttala oss om den externa validiteten i vår undersökning.

Reliabilitet är en nödvändig förutsättning för validitet. Ett för studien perfekt mätinstrument kan visa sig vara värdelöst om det inte används på rätt sätt och med stor noggrannhet. Ett sätt att försöka öka reliabiliteten i en undersökning är att standardisera studien så att själva mätningen sker på så identiskt lika sätt som möjligt för att undvika att slumpen kan spela en stor roll för resultatet. (Lundahl & Skärvad, 1992 s. 89)

Även om samma urval gjorts av en annan forskare är det dock inte säkert att resultatet hade blivit det samma, då våra egna värderingar kan ha påverkat resultatet. Vi strävar i vår undersökning efter att vara så tillförlitliga som möjligt, men är medvetna om att ingen kan göra sig fri från sina värderingar.

Att vi fått svar från just de företagen vi fått, påverkar också reliabiliteten. Då undersökningen handlar om åsikter och attityder, finns det inget som säger att samma undersökning med andra respondenter hade gett samma bild av verkligheten. Då åsikter är personliga går det inte heller att säga att en viss åsikt är rätt eller fel. Även om samma företag ingått, hade även resultatet kunnat se annorlunda ut om en annan person på företaget fyllt i enkäten. Det är därmed svårt att generalisera åsikter och kunna säga att de gäller för en större population än urvalet.

2.5.3 Källkritik

När det gäller den litteratur som vi använt oss av i uppsatsen, så är den redan författad och sammanställd av andra personer med egna individuella åsikter och värderingar. Detta gör att vi inte kan betrakta litteraturen som helt objektiv, då den redan är färgad av författarens personliga och subjektiva åsikter. Då vi varit medvetna om detta problem har vi försökt förhålla oss kritiska gentemot teorierna och inte sett dem som det enda möjliga synsättet.

2.6 Kritik mot vald metod

Vi har valt att genomföra en förstudie bestående av intervjuer hos 6 stycken företag samt en enkätundersökning bland 150 småföretag i Skåne.

En kritik mot vår enkätstudie är att svarsfrekvensen inte var så hög, utan enbart hamnade på 29 procent. Visserligen var vi redan innan enkäten skickades ut medvetna om denna brist med en postenkät. En faktor som kan ha påverkat svarsfrekvensen negativt är att enkäten var för omfattande och att det tog för lång tid att både läsa igenom introduktionsbrevet och att fylla i enkäten. Genom att till stor del utforma enkäten med frågor som har slutna svarsalternativ, har vi försökt att hålla nere tidsåtgången för respondenten. Även tekniska problem med enkäten kan ha försämrat svarsfrekvensen, men vi har försökt motverka denna påverkan genom att ge respondenterna möjlighet att även svara via den reguljära postgången.

Att enkäten till störst del bestod av slutna frågor kan vara en nackdel då det är svårt att säga något om företagens åsikter när de väljer mellan fasta svarsalternativ. Anledningen till varför vi ändå valde att ha den här utformningen på enkäten är att risken med öppna frågor är att de inte besvarats alls.

En nackdel med att enkäten skulle distribueras via e-post är att det innebär att även ett andra urval var tvunget att göras, då cirka en tredjedel av företagen i det första urvalet visade sig sakna e-postadress. Istället valdes det företag som låg närmast före eller efter i turordningen och som hade tillgång till en e-postadress. Därmed har vi inte riktigt kunnat genomföra ett systematiskt urval fullt ut som tanken var från början. Vi anser dock inte att det faktumet att en del av företagen i registret var tvungna att bytas ut, har haft någon större inverkan på studiens resultat. Visserligen hade kanske andra svar avgetts om andra företag ingått, men i vår studie var det viktigaste framför allt att de hade en åsikt överhuvudtaget.

Valet att genomföra en enkätstudie bland småföretagen själva för få svar på vår frågeställning, bottnade i ett intresse i att kartlägga småföretagarnas åsikter och attityder gentemot en nyinförd redovisningsreglering. Vi är medvetna om att syftet att undersöka lagförändringens grad av anpassning hade kunnat genomföras även på andra sätt, där resultatet kanske hade blivit det samma eller något helt annat. För att ytterligare ge svar på i vilken utsträckning hänsyn tas till småföretagen vid redovisningsnormeringen och i vilken grad en sådan hänsyn efterfrågas och är nödvändig, skulle en långt mycket större undersökning behövs genomföras än vad som är möjligt inom ramen för en magisteruppsats.

Ytterligare kritik som kan riktas mot valet att genomföra en enkätundersökning är om vi verkligen lyckats visa upp ett rättvisande resultat. Då sjukfrånvaron i ett företag kan vara en känslig fråga, särskilt om det anses vara ett problem, finns risken att de företag som dras med den högsta sjukfrånvaron medvetet avstått från att besvara vår enkät. Om dessa företag inte säger sin mening via enkäten kan konsekvensen bli att vi får en alltför positiv bild av hur sjukfrånvarosituationen egentligen ser ut i småföretagen.

3. Referensram

Som referensram till vår studie ges i detta kapitel en bakgrund till olika ansatser i redovisningsteorin och dess utveckling. Redovisningens syfte samt de kvalitativa egenskaper som kräv för att uppfylla detta syfte diskuteras. Kapitlet avslutas med en diskussion kring redovisningens vara eller icke vara i småföretagen och en kort beskrivning ges av uppfattningarna både utomlands och i den svenska debatten.

3.1 Ansatser i redovisningsteorin

Redovisningsstudier kan klassificeras utifrån olika kriterier och på olika grunder beroende på vad som anses vara syftet med redovisningen. Den klassificering som kommer att presenteras nedan, är hämtad från AAA-kommitténs (*American Accounting Association*) klassificering från 1977. Där redogörs för tre ansatser eller synsätt för att studera redovisningen, vilka sammanfattas i ”*Den klassiska ansatsen*”, ”*Beslutsanvändbarhetssynsättet*” och i ”*Information Economics*”. (Artsberg, 1992) Den sistnämnda kallas även för *Informationsvärdeskolan*, vilken är den term som kommer att användas fortsättningsvis (Gröjer, 1997).

3.1.1 Den klassiska ansatsen

Även om detta synsätt inte kommer att få någon större betydelse för vår studie, görs en kort presentation av den klassiska ansatsen för att ge en historisk tillbakablick på forskningstraditionen inom redovisning. Traditionellt brukar denna ansats delas in i två delar, en deduktiv och en induktiv. Den deduktiva grenen, eller *den sanna resultatskolan* (Gröjer, 1997), söker en sann värderingsbas som är oberoende av redovisningens intressenter. (Artsberg, 1992) Enklare uttryckt kan synsättet förklaras som att redovisningen strävar efter att så väl som möjligt avbilda en organisations ekonomi med hjälp av olika mätprinciper (Gröjer, 1997).

Den andra, induktiva grenen söker efter ett sätt att klassificera och förklara existerande praxis. Dessa båda indelningar har dock visat sig svåra att hålla, då teoretiska argument blandas med praktiskt hänsynstagande. (Artsberg, 1992)

3.1.2 Beslutsanvändbarhetssynsättet

Det mer beslutsorienterade synsättet har sitt ursprung i den ovan beskrivna klassiska deduktiva inriktningen. Synsättet initierades i mitten av 50-talet då redovisningens användbarhet i normativa beslutsmodeller började diskuteras. (Svensson, 2003)

Detta synsätt fokuserar i mångt och mycket på investeraren och dennes behov av beslutshjälpmedel. Synsättet tog fasta på de egenskaper hos redovisningen som kännetecknar information användbar vid beslutsfattande och vilka behov användarna

har av information. Syftet med redovisningen är att den skall bidra till en effektiv resursallokering, vilket ställer krav på att redovisningen skall ge upplysningar och underlätta jämförelser mellan olika företag. (Artsberg, 1992) På senare år har även *kapitalmarknadsskolan* vuxit fram ur beslutsanvändbarhetssynsättet och är än mer inriktad på prognosmodeller för kapitalmarknadens aktörer. Med antagandet om att aktiepriset är en funktion av förväntade framtida kassaflöden, ses externredovisningen bland annat som ett led i att underlätta prissättningen av aktier. (Gröjer, 1997)

Beslutsanvändbarhetssynsättet och redovisningens beslutsfunktion har fått en framträdande roll i den redovisningsteoretiska litteraturen. Detta synsätt ligger bland annat bakom den amerikanska normgivaren FASB:s (*Financial Accounting Standards Board*) och likaså den internationella organisationen IASC:s båda ramverk, vilka presenteras närmare i avsnitt 3.2. Genom dessa båda organisationer influeras även vår svenska redovisningsnormering av detta synsätt. (Svensson, 2003)

3.1.3 Informationsvärdeskolan

Även detta synsätt utgår från att det finns en användare som har nytta av redovisningsinformationen i sitt beslutsfattande. Men i enlighet med den ekonomiska teorin ses inom informationsvärdeskolan, redovisningsinformationen som en vara vilken utbyts och efterfrågas på en marknad. Enskilda beslutsfattares val att hämta in redovisningsinformation innebär en avvägning mellan anskaffningspris och förväntad nytta av informationsanvändningen. (Svensson, 2003) Utbudet och efterfrågan på informationen förväntas därmed regleras av marknadsmekanismerna (Artsberg, 1992), vilket kommer att resultera i att en lämplig informationsmängd ges av att jämvikt uppnås mellan behovet av information och kostnaden för den samma (Gröjer, 1997).

Artsberg (1992) menar dock att värdet av informationen inte är given utan beror på den enskilde användarens, eller investerarens, nyttofunktion. Hur denna funktion ser ut beror dock i sin tur på hur riskavert investeraren är. Ju mer riskavert, desto mer information efterfrågas. Beslutsfattarna antas för övrigt vara nyttomaximerande rationella individer, vilka utvärderar informationen utifrån hur mycket den förbättrar beslutens kvalitet genom att tydliggöra olika handlingsalternativ och dess konsekvenser (Svensson, 2003).

Redovisningens sammanlagda värde har dock en avtagande marginalnytta. Det tillkommande värdet av ytterligare informationen antas nämligen avta med mängden information, samtidigt som kostnaden för den extra informationsmängden däremot ökar med den ökande informationsmängden. Informationen blir mer och mer svåråtkomlig och därmed mer kostsam att uppbära. Den ökade mängden information gör även att värdet av den befintliga informationen sjunker, då det produceras mer information än vad som kan hanteras. (Gröjer, 1997)

Kostnaden för informationen är oftast mycket lättare att beräkna än värdet av den. Ett sätt att resonera är att väga värdet av en situation med redovisningsinformationen med en utan. Denna differens i värde måste sedan överstiga kostnaden för informationen för att den utökade redovisningen skall ses som befogad. För att underlätta förståelsen i detta teoretiska resonemang presenterar Gröjer (1997) en tablå som lättare åskådliggör de båda dimensionerna kostnad och nytta, två begrepp som spelar en väsentlig roll i vår

kommande analys. I tablån visar de gråmarkerade fälten på att kostnaderna överstiger nyttan av redovisningen.

	Användningsnytta		
Svårighet att redovisa	Uppgifterna är nödvändiga	Uppgifterna är värdefulla	Uppgifterna är av visst värde
Uppgifterna är lätta att redovisa			
Redovisningen medför ett inte obetydligt arbete			
Redovisningen är komplicerad och arbetskrävande			

FIGUR 3.1 – INFORMATIONSVÄRDEMODELL (GRÖJER, 1997, s 27)

3.2 Redovisningens syfte och kvalitativa egenskaper

3.2.1 Syfte

I samband med beslutsanvändbarhetssynsättets utveckling, kom redovisningsinformationens användbarhet vid ekonomiskt beslutsfattande att betonas mer och mer både i litteraturen och av flera normgivande organ. (Kam, 1990; Svensson, 2003) Idag anses det vara ett av redovisningens främsta syften att förse ett företags intressenter med information som skall vara användbar vid olika former av ekonomiska beslut. Detta syfte återfinns både internationellt och i vår svenska föreställningsram. (Svensson, 2003)

Den amerikanska normgivaren FASB utvecklade under slutet av 70-talet ett begreppsmässigt ramverk kallat "Statement of Financial Accounting Concepts" (SFAC). Detta arbete var ett försök att åstadkomma en auktoritativ sammanfattning av redovisningsteorin som skulle användas som underlag vid normbildningen av redovisningen. Ramverket innehåller bland annat uttalanden om redovisningens syfte, kvalitativa kriterier och grundläggande redovisningsprinciper. (Nilsson, 1999) Med beslutsanvändbarhetssynsättet som grund söktes efter redovisningens nyttokriterier och de egenskaper som redovisningsinformationen behöver uppfylla (Artsberg, 1992).

FASB:s ramverk har efteråt stått som modell för de flesta efterföljande ramverk. Så även för den internationella organisationen *International Accounting Standards Committee's* (IASB, numera IASB) ramverk "Framework for the Preparation and Presentation of Financial Statements". (Nilsson, 1999) I Sverige har dock ingen egen nationell motsvarighet till ramverken skapats, utan Redovisningsrådet har enbart gjort en översättning av IASB:s ramverk.

I FASB:s ramverk behandlas redovisningens syfte i SFAC:s första punkt, där syftet ses som användbarhet vid ekonomiskt beslutsfattande.

“Financial reporting should provide information that is useful to present and potential investors and creditors and other users in making rational investment, credit and similar decisions.” (Kam 1990, s 47)

I den svenska översättningen av IASC:s ramverk, definieras syftet enligt följande:

”De finansiella rapporternas syfte är att tillhandahålla information om ett företags finansiella ställning och resultat samt om förändringar i den ekonomiska ställningen. Informationen är användbar för olika användare som underlag för deras beslut i ekonomiska frågor.” (Redovisningsrådet, 1995, s 8)

Definitionen av redovisningens syfte är därmed närmare en direktöversättning av FASB:s ursprungliga definition, även om IASC har en lite bredare definition av användaren av redovisningsinformationen i åtanke. Även denna definition av syftet tenderar dock att betona de informationsbehov som aktörerna på kapitalmarknaden kan tänkas ha, trots att även de flesta andra intressenters behov kan rymmas inom denna definition. (Nilsson, 1999)

Några riktigt bra konkurrerande definitioner av redovisningens syfte är annars svåra att finna. (Nilsson, 1999) Med utgångspunkt i ovanstående definition bör redovisningen således syfta till att öka tilliten och förtroendet för den redovisade informationen. Då redovisningen många gånger utgör den enda kommunikationskanalen från företaget till dess intressenter, har redovisningen en viktig uppgift att fylla (Knutsson, 2001).

3.2.2 Kvalitativa egenskaper

För att redovisningen skall kunna tjäna det ovan beskrivna syftet, måste en rad kvalitativa krav ställas på redovisningen. IASC preciserar dessa kvalitativa egenskaper som *begriplighet, relevans, tillförlitlighet* och *jämförbarhet*. (Redovisningsrådet, 1995) Till skillnad från FASB anser IASC att det övergripande kravet för redovisningen är att informationen är begriplig, det vill säga att redovisningen utan svårighet kan förstås av en läsare med rimliga ekonomiska kunskaper. Först när informationen är begriplig kan den vara användbar. Kraven på relevans, tillförlitlighet och jämförbarhet kommer först därefter. FASB ser relevans, tillförlitlighet och jämförbarhet som de primära kriterierna för redovisningen, även om egenskapen begriplighet också finns med i SFAC. (Kam, 1990)

Dessa kvalitativa egenskaper är avgörande för hur användbar redovisningsinformationen är. Att ha i åtanke är dock att beslutsfattarna kan vara olika personer med olika bakgrund och tidigare kunskap, samt att beslutssituationen varierar. Relevans kan därmed ha olika innebörd för olika beslutsfattare. För småföretagare kan extern finansiell information vara mindre användbar än för en aktieägare i ett större publikt företag. (Schroeder & Clark, 1998)

Begriplighet

Att informationen i de finansiella rapporterna är lättbegriplig för användarna, ses som ett övergripande kriterium. Det förutsätts dock att användarna har en rimlig kunskap om affärsverksamhet, ekonomi och redovisning, samt att de är beredda att med rimlig noggrannhet studera informationen. Är informationen relevant för användaren får dock ingen information utelämnas endast av skälet att den är komplicerad och svår att förstå för vissa användare. (Redovisningsrådet, 1995)

Relevans

För att informationen skall vara av värde måste den vara relevant för användaren som beslutsunderlag. Kravet på relevans i redovisningsinformationen innebär därmed att redovisningen hjälper beslutsfattaren med uppföljning och utvärdering av inträffade affärshändelser, samt att den kan användas som underlag för en bedömning av framtiden. (Knutsson, 2001)

I begreppet relevans ingår även kraven på *väsentlighet* och *aktualitet*. En redovisningspost är väsentlig om kännedomen om den kan påverka intressenters beslutsfattande. För att informationen ska vara relevant krävs också att informationen kommer i rätt tid medan den fortfarande kan påverka. (Knutsson, 2001) En beslutsfattare måste erhålla information innan möjligheten att påverka ett beslut går förlorad och dess relevans tappas (Kam, 1990).

Tillförlitlighet

Kravet på tillförlitlighet innebär att informationen ska vara opartisk och fri från väsentliga fel, det vill säga att det finns kvalitet i informationen (Kam, 1990). Även kravet på tillförlitlighet kan i sin tur delas in i fem beståndsdelar. De fem delarna är korrekt bild, försiktighet, neutralitet, innebörd och form (substance over form), samt fullständighet. (Redovisningsrådet, 1995)

Informationen ger en *korrekt bild* genom att transaktioner framställs på det sätt som görs gällande i rekommendationer. Risken för att en korrekt bild inte ges, uppstår oftast då det kan vara svårt att antingen identifiera transaktionen eller att tillämpa mätmetoder för informationen. Denna osäkerhet hanteras genom att bedömningarna görs med *försiktighet*. För att vara tillförlitlig är det dessutom viktigt att informationen inte är vinklad för att uppnå kravet på *neutralitet*. Redovisningen anses inte som neutral om den genom sin presentation påverkar beslut och bedömningar i syfte att uppnå ett förutbestämt resultat. (Redovisningsrådet, 1995)

För att redovisningen skall återge en transaktion eller annan affärshändelse på ett korrekt sätt, är det viktigt att informationen redovisas i enlighet med den *ekonomiska innebörden* av händelsen och inte enbart i enlighet med händelsens *juridiska form*. Redovisningsinformationen skall också vara *fullständig* inom ramen för vad som kan anses vara väsentligt i förhållande till kostnaderna för att ta fram den. Utelämnad information kan leda till att redovisningen varken blir tillförlitlig eller relevant. (Redovisningsrådet, 1995)

Jämförbarhet

Användbarheten av informationen ökar väsentligt om den kan användas till jämförelser företag emellan. Kravet på jämförbarhet innebär att informationen ska kunna jämföras med motsvarande information om företaget från en annan tidsperiod eller med ett annat företag. Jämförbarhet ställer därmed även krav på konsekvens i redovisningen, att samma metoder och mätbegrepp används. För att uppnå denna konsekvens måste presentationen av företagets transaktioner ske efter samma modell, posterna klassificeras på samma sätt och redovisningsprinciperna inte ändras utan att effekten av förändringen redovisas. (Knutsson, 2001)

3.2.3 Avvägning mellan relevans och tillförlitlighet

Vid normeringen måste ofta ett val göras mellan de kvalitativa egenskaperna för att uppnå en balans mellan dem. Egenskapernas relativa vikt bestäms genom ett beaktande av aspekten tid och en avvägning mellan informationens nytta och kostnad. (Redovisningsrådet, 1995)

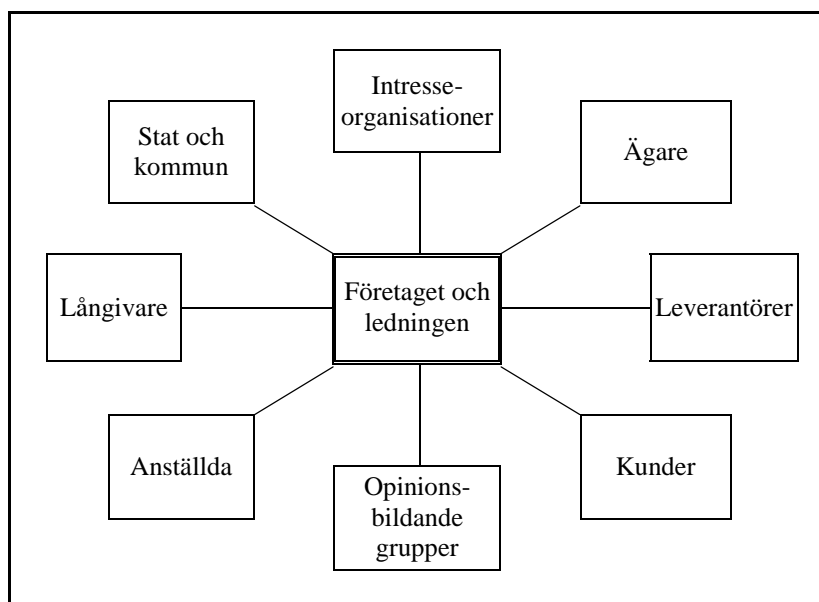
Information som publiceras för sent förlorar i relevans för beslutsfattaren. Samtidigt innebär för tidigt publicerad information en bristande tillförlitlighet, eftersom konsekvenserna av affärshändelsen ännu inte är fullt kända vid publiceringen. Lämnas informationen då alla konsekvenser är kända, kommer informationen att vara mycket tillförlitlig, men däremot inte vara användbar eftersom besluten varit tvungna att fattas långt tidigare. Relevansen i informationen måste därför vägas mot tillförlitligheten genom att avgöra när informationen bäst tillgodoser användarnas behov av information för sina beslut. (Redovisningsrådet, 1995)

Redovisningen intar en speciell ställning när kostnaden för informationen ställs mot nyttan av den samma. Normalt efterfrågas inte en vara där kostnaderna överstiger nyttan. Men när det gäller redovisning faller kostnaden för informationen på det framtagande företaget, medan nyttan av redovisningen delas mellan både företaget och användarna. Kostnaderna faller därmed inte alltid på den part som drar nytta av informationen. Det är därför viktigt att den som reglerar redovisningen är medveten om denna problematik. Samtidigt som samhällets behov av information skall mötas, måste normgivaren vara medveten om problematiken och ställa kostnaderna för informationen mot nyttan av den, även om jämförelsen till största del måste baseras på bedömningar. (Redovisningsrådet, 1995; Schroeder & Clark, 1998)

3.3 Redovisningens användare

De ovan beskrivna kvalitativa egenskaperna gör som sagt redovisningen användbar för intressenterna eller användarna av de finansiella rapporterna. Vilka intressenter ett företag har beror på många olika faktorer, men en av de viktigaste är vilket slags företag det rör sig om, det vill säga om företaget är publikt och noterat vid en börs eller privat. De företag som är noterade på någon utav börserna har flera olika intressenter, nämligen kreditgivare, anställda, ägare, finansanalytiker, finansiella journalister, kapitalplacerare och finansiella rådgivare. Icke-noterade företag har däremot en mer begränsad målgrupp för sin redovisning. (BFN:s hemsida, 2003)

En modell som beskriver företagets intressenter är den så kallade intressentmodellen. Modellen introducerades i Sverige i mitten av 1960-talet har vunnit stor genomslagskraft såväl teoretiskt som praktiskt samtidigt som den även har utsatts för häftig kritik. Alla individer, grupper och organisationer som i något avseende har en utbytesrelation med företaget anses enligt intressentmodellen höra till företagets intressenter. (Bruzelius & Skärvad, 1995)

FIGUR 3.2 – INTRESSENTMODELLEN (BRUZELIUS & SKÄRVAD, 1995, s 74)

Vad har då intressenterna för koppling till ett företags årsredovisning? Externredovisningen är ett av företagets verktyg för att kunna marknadsföra sig och kommunicera med omvärlden och intressenter. Som tidigare nämnts är det huvudsakliga syftet med redovisningen att tillhandahålla företagets intressenter, såväl existerande som potentiella, med information som är användbar som underlag för olika typer av ekonomiska beslut. (Sandin, 1996) Årsredovisningen har även en kontrollfunktion som syftar till att dels besvara frågan om företaget följer de riktlinjer och mål som gäller för verksamheten, dels besvara frågan om den bild som ges av verksamheten är förfalskad eller förskönad. (Knutsson, 1996)

För många företag är *kunderna* den viktigaste intressentgruppen, då det är de som köper företagets varor eller tjänster (Bruzelius & Skärvad, 1995). Kunderna använder informationen från årsredovisningen till att bedöma företagets förmåga att leverera varor och tjänster samt att i framtiden uppfylla sina leveransåtaganden (Knutsson, 1996).

Även *ägarna* spelar en mycket stor roll för företagets fortlevnad då de bidrar till verksamheten genom att ställa sitt riskkapital till företagets förfogande. Därmed har de ett intresse av informationen som underlag för beslut om att köpa, behålla eller sälja aktier eller andelar i ett företag, samt för bedömning av företagets förmåga att lämna utdelning på satsat kapital (Knutsson, 1996).

Långgivarna är också en intressentgrupp som tillhandahåller företaget det kapital som krävs för att verksamheten ska kunna drivas (Bruzelius & Skärvad, 1995). De använder informationen i årsredovisningen som underlag för bedömningar av företagens förmåga att betala avtalade räntor och amorteringar (Knutsson, 1996).

Leverantörernas relation till organisationen handlar om att förse företaget med varor och tjänster (Bruzelius & Skärvad, 1995). Den här intressentgruppen är intresserad av årsredovisningsinformationen för att exempelvis bedöma företagens förmåga att på förfallodagen betala levererade varor och tjänster (Knutsson, 1996).

Ytterligare en intressentgrupp som spelar en stor roll för företagens fortsatta välgång är de *anställda* som utgör företagens arbetskraft (Bruzelius & Skärvad, 1995). Personalen behöver ha tillgång till relevant information från årsredovisningen för att deras inflytande och medbestämmande i företaget skall kunna förverkligas och för att i övrigt skapa engagemang och ge incitament (Knutsson, 1996).

Staten och kommunen utgör även de en intressentgrupp som inverkar på företagens verksamhet genom att tillhandahålla samhällsservice av olika slag (Bruzelius & Skärvad, 1995). Denna intressentgrupp utnyttjar informationen för att fastställa beskattningsunderlag, för statistiska ändamål och för att exempelvis bedöma sysselsättningsutvecklingen eller planera bostadsbyggande med mera (Knutsson, 1996). De två intressenterna *Opinionsbildande grupper* och *Intresseorganisationer* är viktiga för företaget, men räknas inte till de som har störst intresse av att studera ett företags årsredovisning.

De första fem intressentgrupperna har ett förhållande med företaget som bygger på frivilliga engagemang såsom avtal om kreditgivning, tillskott av riskkapital, anställningsavtal med mera. I dessa fall förväntar sig intressenterna ett visst ekonomiskt utbyte och har därmed ett intresse av att dels kunna kontrollera och följa upp att dessa anspråk på grund av redan tecknade avtal inte åsidosätts, dels kunna göra bedömningar av företagens vilja och förmåga att uppfylla framtida avtal. Informationen som återfinnes i årsredovisningen är således av stor betydelse för intressenternas förtroende för företaget som avtalspartner. Här finns ett ömsesidigt beroendeförhållande mellan företaget och dess intressenter som påverkar utformningen av redovisningen. (Knutsson, 1996)

Inte helt onaturligt förväntar sig intressenterna att det ekonomiska utfallet av samarbetet med företaget ska överstiga deras egna uppoffringar. Redovisningsinformationen kan därför sägas vara användbar, om den tillhandahåller en solid grund för dessa intressenter att bedöma med vilken grad av säkerhet deras avtal med företaget kommer att generera betalningsströmmar till dem i framtiden, samt tidpunkten för och storleken av dessa betalningsströmmar. (Knutsson, 1996)

Av de angivna intressenterna brukar kapitalplacering och kreditgivare anses vara de mest primära. Små och medelstora företag har dock en mer begränsad krets av intressenter än de större företagen. (BFN, hemsida, 2003) Småföretagen saknar oftast en effektiv kapitalmarknad, då de många gånger är privata familjeföretag där aktier inte handlas med på någon börs eller annan marknadsplats. Bankfinansiering är därmed den vanligaste finansieringsformen och bankerna blir till den viktigaste

redovisningsintressenten. (Collis & Jarvis, 2002) I en undersökning utförd bland brittiska småföretag, visade det sig att huvudanvändarna av småföretagens finansiella rapporter var skattemyndigheten och långivarna, medan användare som aktieägare utanför företaget och leverantörer, sågs som mindre viktiga (Page, 1984).

3.4 En differentierad redovisning för småföretagen?

3.4.1 De anglosaxiska länderna

I de anglosaxiska länderna (USA, Kanada, Storbritannien, Australien och Nya Zeeland) har det under de senaste decennierna förts diskussioner om att den existerande redovisningsnormeringen är allt för omfattande och komplex för småföretagen. Gemensamt för dessa länder är en tradition av finansiering genom väl utvecklade kapitalmarknader och en rapportering som av tradition har inriktats mot att skydda investeraren på dessa kapitalmarknader. (Walton, 1992) Allt för många och komplicerade regler påverkar alla företag negativt oberoende av storlek, men småföretagen är dock de som drabbas hårdast, då de är sämst rustade för att klara kostnaderna för redovisningen. (Hepp & McRea, 1982; Walton, 1992) I debatten är det främst två argument som lyfts fram för en till småföretagen särskilt anpassad redovisning;

- Redovisningen är mindre användbar för mindre företags intressenter.
- Kostnaden för redovisningen drabbar mindre företag förhållandevis hårdare än större företag.

I avsaknad av kapitalmarknaden som den största redovisningsintressenten för småföretagen, ifrågasätts för det första redovisningens användbarhet i de mindre företagen. Regelverket inom redovisningen är framförallt skapat med hänsyn tagen till de stora företagen och deras intressenters behov av information (Nair & Rittenberg, 1983, Walton, 1992). Samma förhållande råder även i Sverige, där det framförallt är de publika företagens förutsättningar som har beaktats vid utvecklingen av externredovisningen (Lundström et al, 1998).

Nair & Rittenberg (1983) menar att användarna av icke-publika och mindre företags redovisningar, finns närmare företagen än vad större företags intressenter gör. Ägarna är själva många gånger aktivt verksamma i företaget (Collis & Jarvis, 2002) och de och andra intressenter behöver inte i samma utsträckning använda sig av de finansiella rapporterna för att erhålla nödvändig information om företaget. (Nair & Rittenberg, 1983)

Även externredovisningens användbarhet gällande den interna styrningen ifrågasätts från flera håll. Då redovisningen är helt anpassad till de externa kraven från normgivare och intressenter, förlitar sig småföretagaren istället på information som kassatillgodohavanden som viktigare beslutsunderlag. (Duncan, 1993) Även Collis & Jarvis (2002) drar slutsatsen, efter att ha undersökt brittiska företag med upp till 50 anställda, att småföretagen i sitt eget beslutsfattande förlitar sig på månads-

/kvartalsrapporter, kassaflödesinformation och som hos Duncan (1993), på banktillgodohavanden. (Collis & Jarvis, 2002)

Det andra argumentet för en anpassning av redovisningen till småföretagen, är den stora kostnadsbörda som läggs på småföretagen för framtagandet av redovisningsinformationen. En situation med allt för stor redovisningsreglering brukar kännetecknas av en situation där kostnaderna för redovisningen är större än intressenternas fördelar av den erfordrade informationen (Hepp & McRea, 1982; Nair & Rittenberg, 1983). Hepp & McRea (1982) anser vidare att småföretagen särskilt drabbas av ökade kostnader för att ta fram den erfordrade informationen. (Hepp & McRea, 1982)

Två debattörer som har uppmärksammat småföretagens kostnader för redovisning och revision är Thomas Friedlob och Franklin Plewa, som ger sig in i den amerikanska debatten genom att säga att istället för att titta på intressenternas behov av information, skall enbart kostnader och nytta för det företaget som bereder informationen tas hänsyn till vid utvecklingen av nya redovisningsregler för småföretagen. (Friedlob & Plewa, 1992)

Med en utökad redovisning kommer också revisionskostnaderna att öka. Intressant att påpeka är att även denna undersökning tyder på att revisorerna är mer bekymrade över de ökade kostnaderna än vad företagarna själva är. Men någon motsvarande ökning kommer dock inte att ske för nyttan av redovisningen för företaget. De båda författarna föreslår därför en gradering av informationsmängden i redovisningen, där företagen själva kan välja vilken informationsmängd som är befogad utifrån sina egna kostnader och intressenternas behov. På detta sätt hoppas författarna att de finansiella rapporterna enbart skall komma att innehålla kostnadsmotiverad information. (Friedlob & Plewa, 1992)

Men även röster för att bevara en generell redovisning finns. Anderson (1999) anser att redovisningen skall ske enligt samma normer för alla. Så snart företagen har aktieägare utanför företaget eller andra relationer som är beroende av reviderade årsredovisningar som informationskälla och kontrollmekanism, ska handlingarna innehålla klart definierade, konsekventa och enhetliga redovisningsnormer. För att kunna göra jämförelser mellan olika företag utifrån informationen i deras årsredovisningar, kan två olika redovisningssätt därför inte tillåtas. Två egentligen lika redovisningar kan med två olika regelverk få väldigt olika utseenden och försvåra jämförelsen för läsaren. (Anderson, 1999)

Anderson (1999) anser vidare att en differentierad redovisning skulle verka förvirrande och ge en större osäkerhet både bland oerfarna och mer erfarna användare. Det krävs därför konsekventa och klara regler för hur redovisningen skall upprättas. Även små och medelstora företag har intressenter som är i behov av redovisad information och därför är konsekventa och enhetliga normer bättre för alla inblandade. Oberoende av storlek bör redovisningsnormeringen därför vara den samma för alla företag. (Anderson, 1999)

3.4.2 Europa och Sverige

Medan debatten i de anglosaxiska länderna har pågått under de senaste två decennierna, har diskussionen i de kontinentaleuropeiska länderna inte fått samma fäste. Orsaken till debatten i den anglosaxiska världen hänger samman med en större polarisering mellan stora multinationella företag och mindre privatägda företag, samt deras olika behov och redovisningspublik. Medan de stora företagen använder kapitalmarknaderna har de mindre företagen främst skattemyndigheten och långivarna som största intressenter. (Walton, 1992) I det kontinentala Europa har redovisningsregleringen av tradition haft en starkare koppling till beskattningsrätten och bankfinansiering varit den vanligaste finansieringsformen även bland större företag. (Nilsson, 2002)

En differentiering av redovisningen har i de kontinentaleuropeiska länderna inte varit lika aktuell. Detta på grund av det mindre antal kontinentaleuropeiska företag som har varit intresserade av kapitalmarknaderna, en annorlunda syn på företagens rätt till att hemlighålla affärsangelägenheter och myndigheter som nöjt sig med en redovisning användbar som underlag för beskattning. (Walton, 1992)

I Sverige har redovisningen haft starka kopplingar till den kontinentala redovisningstraditionen. Efter andra världskriget riktades dock Sveriges ekonomiska kontakter mot Storbritannien och USA och vår redovisning influerades mer och mer av dessa länders normering med omfattande självreglering och orientering mot kapitalmarknaden, medan den traditionella lagstadgade redovisningsregleringen minskade i betydelse. Sedan inträdet i EU har en anpassning skett till EU:s direktiv, men också en anpassning till IASC som har gjort kopplingen till den anglosaxiska redovisningstraditionen starkare. (Nilsson, 1999)

De svenska normgivarna har dock varit restriktivt inställda till en differentierad redovisning för småföretagen. Även om EU:s fjärde bolagsdirektiv, vilket ställer minimikrav på EU-länderna och som legat till grund för vår svenska ÅRL, använder Sverige sig endast i liten utsträckning av de optioner i direktiven som möjliggör undantag för mindre bolag (Thorell, 1996). I propositionen till nya ÅRL (Prop. 1995/96:10) ansåg lagstiftaren att samma regler i huvudsak bör gälla för större och mindre företag. Som orsaker angavs bland annat att företagets intressenter, framförallt aktieägare och borgenärer, har ett behov av kontinuerlig information om företagets förhållanden. Vid avvägning mellan behovet av förenklingar i redovisningen för småföretag och intressenternas informationsbehov, har det senare övervägt enligt lagstiftaren. De mindre företagens merkostnader för sammanställning av årsredovisning anses dessutom i praktiken vara begränsade, då färre uppgifter redovisas. Jämförbarheten försämras dessutom vid en differentiering av upplysningskraven och ett fullt utnyttjande av undantagsmöjligheterna i fjärde direktivet skulle även försämra svensk redovisningsstandard, vilket inte kan komma i fråga. (Prop 1995/96:10)

I Sverige är BFN den organisation som arbetar för att i möjligaste mån förenkla redovisningen för icke-noterade bolag samtidigt som redovisningsprinciperna skall upprätthållas. BFN menar att även de icke-noterade företagens redovisning bör utformas så att en koppling till den internationella normgivningen upprätthålls, då det svenska näringslivet i hög grad är internationaliserat. Nämnden utgår ifrån att RR:s rekommendationer är lämpliga även för icke-noterade företag, men att det kan vara motiverat med vissa lättnader beroende på företagets storlek.

Lättnaderna motiveras med att kraven på redovisningens innehåll och utformning ska styras av användarnas behov av informationen. BFN anser också att det är viktigt att ställa behoven och nyttan av informationen mot kostnaderna för den redovisningsskyldige att ta fram och presentera informationen. (BFN, hemsida, 2003)

4. Redovisning av sjukfrånvaro

I detta kapitel presenteras lagändringen om obligatorisk redovisning av sjukfrånvaro. Inledningsvis beskrivs lagändringens beredning och vilka nyckeltal som i och med lagens ikraftträdande kommer att vara obligatoriska att redovisa för företagen. Därefter följer en redogörelse för motiveringen till lagändringen, samt dess konsekvenser för småföretagen. I anslutning härtill redogörs avslutningsvis för förordningen om konsekvensanalys av reglers effekt på små företag.

4.1 Bakgrund

Regeringens arbete med att minska den ökande sjukfrånvaron inleddes i december 2000, då en utredningsgrupp tillsattes för att ta fram en handlingsplan för ökad hälsa i arbetslivet, den så kallade HpH - utredningen. Utredningen föreslog bland annat att uppgift om genomsnittlig sjukfrånvaro skulle lämnas av företag som omfattas av Årsredovisningslagen. I början av 2002 utsåg regeringen en arbetsgrupp inom Regeringskansliet vars förslag till obligatorisk redovisning av sjukfrånvaro utgör grunden för de förslag som finns i den nuvarande propositionen 2002/03:6. (Lagutskottets betänkande 2002/03:LU1)

I propositionen föreslår regeringen att privata arbetsgivare, kommuner och landsting ska redovisa uppgifter om anställdas sjukfrånvaro i årsredovisningen. Uppgifterna skall lämnas i form av fyra nyckeltal; total sjukfrånvaro, sjukfrånvaro hos kvinnor respektive män, sjukfrånvaro hos anställda i åldersintervallerna 29 år eller yngre, 30-49 år och 50 år eller äldre, samt den andelen av sjukfrånvaron som avser sjukfrånvaro i 60 dagar eller mer. (Prop. 2002/03:6)

I december 2002 beslutade Riksdagen att den obligatoriska redovisningen av sjukfrånvaro kommer att träda i kraft den 1 juli 2003. Skyldighet att redovisa de ovanstående fyra nyckeltalen i årsredovisningen gäller för privata arbetsgivare med fler än tio anställda, kommuner och landsting. Dessa regler gäller ej för statliga myndigheter, men regeringen beslutade senare samma år att införa en liknande reglering i Förordning för statliga myndigheter (Pressmeddelande, Finansdepartementet, 2002-12-12). För att redovisningen ska kunna uppfylla sitt syfte med att öka medvetenheten om sjukfrånvaron och dess kostnader är det av största vikt att inte alltför många företag undantas från redovisningsskyldigheten. (Prop. 2002/03:6)

Regeringen valde att ansluta gränsen för redovisningsskyldighet till den som redan tillämpas för periodiseringsposter i 3 kap. 8 § 2 st. p.1 ÅRL, då många små företag har begränsade resurser för personaladministration. Enligt denna bestämmelse är företag som de två senaste räkenskapsåren haft högst tio anställda i medeltal undantagna. Enligt regeringens beräkningar berör lagförändringen cirka 32 000 av de företag som ingår i Statistiska Centralbyråns näringsgrensstatistik, medan 176 000 arbetsgivare undantas regleringen. Även anställda utomlands är undantagna på grund av praktiska skäl och för att uppgiften skulle ge en begränsad informationsskyldighet. (Prop. 2002/03:6)

4.2 De obligatoriska nyckeltalen

För att kunna jämföra uppgifterna dels mellan olika branscher och arbetsgivare, men också över tiden, är nyckeltalen de samma för arbetsgivare inom såväl den offentliga som den privata sektorn. (Prop. 2002/03:6)

1. Sjukfrånvaro i procent av de anställdas ordinarie arbetstid

Med ordinarie arbetstid avses arbetstid enligt kollektivavtal eller annat avtal, exklusive övertid. Denna definition används idag av Svenskt Näringslivs och Arbetsgivarverkets tidsanvändningssystem. Hur uppgift om sjukfrånvaro skall definieras överlämnas till praxisutveckling och prövas inom ramen för vad som anses vara god redovisningssed. (Prop. 2002/03:6)

2. Sjukfrånvaro hos kvinnor respektive män

Motivet till att detta nyckeltal infördes, är att det finns väsentliga skillnader i sjukfrånvaron mellan kvinnor och män. Uppdelningen hänger även samman med den skyldighet som idag finns för arbetsgivaren enligt ÅRL att redovisa uppgift om antalet anställda fördelat på kön. Redovisningen innebär inte att uppgift om kvinnors respektive mäns andel av den totala sjukfrånvaron ska anges. Syftet är att ställa kvinnors respektive mäns sjukfrånvaro i relation till respektive köns sammanlagda arbetstid. Om antalet anställda i någon grupp inte överstiger tio eller om uppgiften kan hänföras till en enskild individ bör uppgiften inte lämnas. (Prop. 2002/03:6)

3. Sjukfrånvaro hos anställda i åldersintervallerna 29 eller yngre, 30-49 år och 50 eller äldre

Det finns idag även skillnader i sjukfrånvarons omfattning i olika åldersgrupper. Redovisningen av dessa tre tal bör ske på samma sätt som redovisning av sjukfrånvaro indelat i kön. Undantag gäller för den grupp som har högst tio anställda eller där det finns risk att uppgiften kan hänföras till en enskild individ. (Prop. 2002/03:6)

4. Långtidssjukfrånvaro

Motiveringen till att redovisa detta nyckeltal var att långtidssjukfrånvaron har ökat mer än korttidssjukfrånvaron och att det ofta är långtidssjukfrånvaron som leder till förtidspensionering. Med långtidssjukfrånvaro avses den andel av den totala sjukfrånvaron som är sammanhängande i 60 dagar eller mer. Uppgifter om korttidssjukfrånvaron anses inte behövas, då uppgift om den totala sjukfrånvaron redovisas i det första nyckeltalet. Hur beräkningarna av långtidssjukfrånvaron ska redovisas bör, enligt regeringen, överlåtas till praxis och prövas inom ramen för vad som anses som god redovisningssed. (Prop. 2002/03:6)

4.3 Motivering till den obligatoriska redovisningen

Regeringen anser att arbetsgivarnas medvetande om de anställdas sjukfrånvaro samt dess orsaker och kostnader, bör öka. Regeringen har analyserat olika möjligheter att öka detta medvetande. (Prop. 2002/03:6)

I en tidigare proposition (se prop. 1998/99: 130 s. 332 ff) ansåg regeringen att regleringen av sjukfrånvaron inte bör ske i redovisningslagstiftningen, då den personalekonomiska redovisningen syftar till att vara ett internt styrmedel. Idag har regeringen dock ändrat uppfattning och anser att redovisningen av sjukfrånvaro bör vara obligatorisk av två skäl.

Det första skälet är att olika intressenter får värdefull information genom att läsa företagets årsredovisningar och regeringen menar att de alla har sitt eget intresse av att få tillgång till informationen om sjukfrånvaron. (Prop. 2002/03:6)

Företagsledningen kan genom att redovisa sjukfrånvarotalen internt få insikt om hur viktig arbetsmiljön är för de anställdas hälsa. Redovisningen kan vara ett underlag för att bland annat bedöma resultatet av förebyggande arbetsmiljöåtgärder, samt att kostnaderna av sjukfrånvaron ställs mot insatser för personalen som t ex utveckling av arbetsorganisationen. (Prop. 2002/03:6)

För externa intressenter i allmänhet utgör informationen om ett företags sjukfrånvaro ett viktigt underlag vid bedömningen av dess ekonomiska ställning och utvecklingsmöjligheter. Att företaget har hög sjukfrånvaro anses vara ett tecken på att verksamheten inte bedrivs på ett effektivt sätt. (Prop. 2002/03:6)

Det ligger också i statens intresse att följa utvecklingen av sjukfrånvaron, samt att se hur stor den samhällsrelaterade kostnaden för sjukfrånvaron är. Anställda och de fackliga organisationerna kan vara intresserade av uppgifterna som ett underlag för att kunna göra en bedömning av arbetsmiljön på arbetsplatsen. (Prop. 2002/03:6)

Det andra skälet för en obligatorisk redovisning är att redovisningskravet förhoppningsvis ökar arbetsgivarnas vilja att minska sin sjukfrånvaro då uppgifterna blir allmänt kända. Redovisningen kan öka medvetenheten hos arbetsgivare om arbetsmiljöns betydelse för de anställdas hälsa och den kan vara ett underlag för arbetsgivare att bl.a. jämföra kostnaderna för sjukfrånvaron med insatser för personalen, såsom investeringar i arbetsmiljö. (Prop. 2002/03:6)

Ett alternativ till att redovisa sjukfrånvaron i årsredovisningen är att göra enkät- eller statistiska undersökningar. Enligt regeringen finns det stora nackdelar med sådana undersökningar, då risken är att arbetsgivare med hög sjukfrånvaro inte besvarar undersökningen och att företagen med de största problemen inte täcks in vid en urvalsundersökning. Regeringen vill istället att uppgifterna ska lämnas av alla företag och verksamheter, och för alla anställda, för att få en rättvisande överblick av hur situationen ser ut. (Prop. 2002/03:6)

4.4 Konsekvenser av lagändringen för småföretagen

4.4.1 Konsekvenser enligt regeringen

De konsekvenser som redovisningen av sjukfrånvaro för med sig för småföretagen, kan enligt regeringen innebära att redovisningssystemen behövs anpassas till det nya regelverket. När det gäller kostnader kan företagen få en större personalkostnad på grund av en ökad tidsåtgång, samt kostnader för inköp av externa redovisningstjänster. (Prop. 2002/03:6)

Regeringen är också medveten om att redovisningen av sjukfrånvaro kommer att öka tidsåtgången i företaget, men ökningen anses vara marginell i förhållande till den totala tidsåtgången som ÅRLs bestämmelser medför. För de företag som inte har byggt upp rutiner för en fortlöpande rapportering av sjukfrånvaro, kommer lagändringen att innebära mer tidskrävande arbetsinsatser. Samtliga företag med fler än 10 anställda har enligt näringslivets organisationer dock tillgång till datorer och program för att upprätta ett sjuklönesystem och för dessa företag blir både tidsåtgången och investeringskostnaderna försumbara. Enligt Svenska Revisorssamfundet uppgår tidsåtgången i genomsnitt till någon eller några timmar per företag och år. (Prop. 2002/03:6)

En förhoppning finns hos regeringen att redovisningen av sjukfrånvaro kommer att motivera företagen att mer aktivt arbeta med arbetsmiljön, samt att de får en bättre förståelse för sambandet mellan sjukfrånvaro och ökade kostnader, båda direkta och indirekta. Genom lagförändringen anses kostnadsbilden på företaget generellt sett påverkas positivt. Lagstiftaren är dock medveten om att det redan i dagsläget finns arbetsgivare som har en så effektiv kontroll över sjukfrånvarostatistiken i företaget att förslaget enbart medför extra administrativa kostnader. (Prop. 2002/03:6)

4.4.2 Konsekvenser enligt motionerna

Förslaget om obligatorisk redovisning av sjukfrånvaro stötte även på kritiska röster. I tre motioner (MOT. 2002/03:L1,L2 och L3) föreslår representanter för olika politiska partier att regeringens lagförslag om obligatorisk redovisning av sjukfrånvaro ska avslås. Två av motionerna behandlar småföretagens problem med redovisningen av sjukfrånvaro. (MOT.2002/03:L1 och L2).

Enligt motion L1 kommer småföretagens situation väsentligt att försvåras om de åläggs mer kostnader som en följd av att ny systemvara för redovisningen måste införskaffas. Även byråkratin i företagen kommer att öka, då nya sätt att beräkna personalens arbetstid kommer att behöva användas. Småföretagen utgör de viktigaste företagen för Sveriges fortsatta tillväxt och genom att de åläggs skyldighet att redovisa sjukfrånvaron, missgynnas deras möjlighet att växa. (MOT. 2002/03:L1)

Även enligt motion L2 anses småföretagen vara de som drabbas hårdast av regeringens förslag. Redan idag är den befintliga administrationen i de företagen mycket omfattande och redovisningen av sjukfrånvaron kommer att medföra ännu mer

administration och kostnader som ytterligare kommer att försvåra situationen för småföretagen. Enligt motionen är dagens regelverk mycket kostsamt för företagen och ett behov finns av att minska de administrativa uppgifterna istället för att öka dem. Det ses även en fara i att de anställdas integritet kan kränkas i ett mindre företag, då det är lätt att identifiera vilka personer det handlar om. I ett företag med elva anställda finns en risk att känsliga uppgifter lämnas vid redovisning av total sjukfrånvaro samt sjukfrånvaron indelat i kön. (MOT. 2002/03:L2)

4.5 Konsekvensanalys av reglers effekt på små företag

Att ett avsnitt i propositionen till redovisningen av sjukfrånvaro behandlar lagförslagets konsekvenser för småföretagen, är något som finns föreskrivet i lag vid införandet av nya regler. Som det ser ut idag berörs nämligen den enskilde företagaren dagligen av ett stort antal regler. Dessa regler avser relationen till andra aktörer, exempelvis andra företag, konsumenter och arbetstagare, men också de regler som avser företagarens skyldigheter gentemot det allmänna, exempelvis redovisning av skatter och andra uppgifter i företagets verksamhet. (Regeringens skrivelse 2000/2001:143)

De olika regleringarna kan vara mer eller mindre betungande för företagen, men målet med förordningen är att sänka företagens administrativa börda, att hindra konkurrensnedvridande effekter och att uppnå ändamålsenliga regler utformade på enklast möjliga sätt. Ambitionen är att reglerna skall vara enkla, rättvisa och lättillgängliga. Åtgärder för att förenkla regleringar kan vara av olika slag, allt från att minimera de negativa konsekvenserna för de berörda till att reglerna skall hålla ett enkelt och lättfattligt språk. (Regeringens skrivelse 2000/2001:143)

Förordningen (1998:1820) om särskild konsekvensanalys av reglers effekter för små företags villkor, trädde i kraft i februari 1999. Förordningen anger att när det inom Regeringskansliet övervägs nya eller förändrade regler som kan ha effekter av betydande storlek för små företags arbetsförutsättningar, konkurrensförmåga eller villkor i övrigt, så ska en särskild konsekvensanalys göras så snart som möjligt. Analysen ska ske i den omfattning som är nödvändig i det enskilda fallet. (SFS 1998:1820)

Konsekvensanalysen skall behandla frågeställningar som exempelvis vad som händer om ingen reglering träder i kraft och vilka alternativa lösningar som finns att tillgå. Dessutom måste myndigheten redogöra för vilka lönekostnader, andra kostnader eller resursbelastning som reglerna kan leda till för småföretagen, och kan reglerna även komma att snedvrída konkurrensförhållandena till nackdel för eller i andra avseenden påverka småföretagen. Även frågor om särskild hänsyn måste tas till tidpunkten för reglernas ikraftträdande, samt vilka administrativa, praktiska eller andra åtgärder företagen måste vidta till följd av regleringen och vilken tidsåtgång som reglerna för med sig måste utredas. (SFS 1998:1820)

Konsekvensanalyserna skall enligt regeringsbeslutet bidra till att förbättra förutsättningarna för ökad tillväxt genom ett regelverk som gäller generellt för företagen, men som anpassas bättre till de små företagens villkor. Målet med förordningen är att regelverkens administrativa börda för småföretag tydligt skall minska. (Regeringens skrivelse 2000/2001:143)

5. Förstudie

I detta kapitel kommer de sex intervjuer som utfördes under förstudien att presenteras. Ämnesvis presenterar vi informationen från intervjuerna, där vi valt att återge företagets åsikter genom citat. Kapitlet avslutas med en sammanfattning av förstudiens resultat vilka sedan legat till grund för den fortsatta enkätstudien.

Inför utarbetandet av den enkät som uppsatsen till största del bygger på, genomfördes en förstudie med personliga intervjuer. Syftet var att därigenom både kunna öka förståelsen för uppsatsens ämne, men också för att få ett djupare underlag att bygga vår huvudsakliga enkätstudie på.

Intervjuerna är genomförda på sex företag som har sin verksamhet belägen i Skåne. Företag A kan klassas som ett kunskapsintensivt företag med 40 anställda. Företag B är verksamma inom förlagsbranschen och har 160 medarbetare. Företag C säljer förpackningsmaterial och sysselsätter 125 personer. Företag D är en reklambyrå med 140 anställda. Företag E är ett företag som utför städtjänster av olika slag och har 45 medarbetare och slutligen kan företag F klassificeras som ett tillverkande företag med en personalstyrka på 14 personer. På två av företagen har vi talat med VD, på två med ekonomiansvarig och på de övriga två med personalansvarig.

Trots spridningen av företagens storlek, var det en tämligen enhetlig bild som gavs av respondenterna på företagen. Även om ett visst missnöje yttrades mot ytterligare regleringar och småföretagens situation i allmänhet, sågs lagändringen dock inte medföra något större problem. Bilden kan snarare liknas vid den som en av respondenterna gav uttryck för:

”Vi är så tränade att följa lagar i Sverige, så vi reagerar inte om det kommer någon till.” (Företag F)

5.1 Kännedom och åsikter om lagförändringen

Kännedomen bland respondenterna om lagregleringen visade sig vara stor även om det fanns undantag.

”Jag kände ingenting till om lagstiftningen, därför att sjukfrånvaro i ett litet företag är inget problem av den anledningen att folk aldrig är sjuka.” (Företag F)

Information från till exempel Företagarnas Riksorganisation och Svenskt Näringsliv håller småföretagen uppdaterade inom redovisningsområdet och övriga lagförändringar som de berörs av. Dock var alla inte helt insatta i lagens exakta utformning och hur redovisningen med de föreskrivna nyckeltalen skulle beräknas.

”Jag har inte läst lagtexten men jag känner till vad den innebär” (Företag C)

På frågan om respondenternas generella uppfattning om lagen, gavs skiftande svar beroende på både storlek och synen på hur det är att vara företagare i ett mindre bolag. Åsikterna belyses bäst okommenterat i respondenternas egna ord:

”Det uppskattar vi mycket av det skälet att man kanske får klart för sig i omgivningen vem som är sjuk i samhället. Idag är det så här att småföretagen subventionerar storföretagen och kommunala och statliga institutioner. (...) Vi betalar ju samma avgifter stort som litet företag. Men om vi har mindre sjukfrånvaro, så subventionerar vi därmed de stora företagen och det kan inte vara rätt alltså.” (Företag F)

”Jag tycker att det är ett kränkande sätt gentemot näringslivet att försöka få ner sjukfrånvaron. Man utgår ifrån att ett huvudproblem, när det gäller sjukfrånvaron, är hur företagen bedriver sin verksamhet och den är ganska kränkande tycker jag. Det, att all sjukfrånvaro ska emaneras ur hur företagen bedriver sin verksamhet, ehh, det är en förljugenhet som är ganska så anmärkningsvärd och väldigt upprörande måste jag säga.” (Företag D)

”Jag är negativ till att staten har gått in och tagit initiativet till att det ska bli obligatoriskt att redovisa sjukfrånvaron. Hade ägarna varit intresserade av den informationen så hade de ställt frågan själva, men det har de inte gjort”. (Företag A)

”Jag hatar all typ av sådan här rapportering. Jag gör ju det, va. Det tar så mycket tid att hålla på med det och sammanställa det och ha koll på det.” (Företag E)

”Eftersom vi tycker att det är ett viktigt redskap att ha för att kunna göra något åt det, så är vi bara positiva.” (Företag C)

5.2 Mätning och förberedelser inför redovisningen

Att arbeta med nyckeltal som beskriver sjuksituationen i företaget, är vanligare i de lite större företagen. Där sker en mer aktiv mätning av sjukfrånvaron för den interna styrningen och kontrollen, vilket även kan hänga samman med att de dessutom har sett en uppgång av talen under de senaste åren. Många gånger följs talen upp varje månad i samband med övrig löne- och frånvarostatistik. De företag bland respondenterna som idag aktivt arbetar med sjukfrånvarostatistik nämner att de tittar på korttidssjukfrånvaron, det vill säga fram till dess Försäkringskassan tar över ansvaret för sjukersättningen. Att de mindre företagen arbetar mindre aktivt med att föra sjukfrånvarostatistik, kan även i stor utsträckning hänga samman med att det är ett mindre problem i dessa företag. Genom de lönesystem som de flesta företag använder sig av, finns ändå informationen att tillgå även om de inte aktivt arbetar med att ta fram nyckeltal på sjukfrånvaron själva.

”Vi för ingen statistik. Om man inte känner att man har något problem, det finns ingen anledning att lägga resurser på det.” (Företag F)

De flesta företagen var trots allt positivt inställda till att redovisningen av sjukfrånvaro är lagstadgad och inte frivillig.

”Jag gör inte mer än vad jag absolut måste och jag tror det är många som tänker så. Så, är den här en uppgift som man vill ha in, som är viktig, som man kommer att förvalta, då får man nog ha den lagstadgad”. (Företag E)

Tack vare de lönesystem som alla företagen använder sig av, ser inget av dem att det kommer att bli någon större arbetsbörda att även redovisa sjukfrånvaron. De förlitar sig alla på att leverantörerna av dessa system även kommer att ta fram en modul anpassad efter de nyckeltal som i och med lagen skall redovisas framöver. Initialt kommer dock redovisningen att innebära en del merarbete när de som redovisar skall sätta sig in i hur redovisningen skall gå till väga och rutiner utarbetas.

”Jag kan inte se några problem med det. Det finns ju lönesystem, så där finns ju all sjukfrånvaro på all personal. Så att, det är ju mer då att man ska gruppera in dem lite mer. Det här att man ska sammanställa allt ihop, va. Det tycker jag är extra arbete, det är ju lite knökigt. Men ok.” (Företag E)

”Initialt kan det bli ett merarbete, administrativt, men jag tror också att de leverantörer som finns av olika löneprogram, att de kommer att ta fram, och så gör man en affär av det, så köper man till en komponent.” (Företag B)

Inget av företagen har gjort några speciella förberedelser inför den utökade redovisningen. De som redan idag redovisar sjukfrånvaron internt, ser endast att andra tal i fortsättningen måste beräknas eller modifieras av befintliga nyckeltal. Sedan tidigare sker redan viss rapportering av sjukfrånvaron till Försäkringskassan och i vissa fall även till SCB. Återigen förlitar man sig på sina lönesystem.

”Det blir bara att pynta om siffrorna.” (Företag D)

5.3 Nyckeltalens relevans

Vid diskussion om de fyra nyckeltalens relevans för företagen och den bild som de ger av sjuksituationen, framkom väldig skilda svar beroende på hur situationen ser ut på det specifika företaget. I stort var dock alla respondenter eniga om att nyckeltalen gav relevant information, uppdelningen i de olika ålderskategorierna var dock det som de flesta var skeptiska till.

”Man kan säga att man föder barn mellan 25-40 år, så den kategorin är naturligtvis bra att fånga in, därför att då är alla under mest press. För mig är det en mer homogenare grupp. Äldre människor är aldrig sjuka.” (Företag F)

”Jag vet inte om man kan göra någonting vettigt av det här att man vet att kvinnor mellan den och den åldern är mer sjukskrivna än kvinnor i den och den åldern. De vet inte orsaker. De vet inte varför.” (Företag E)

Men åsikter fanns även om könsuppdelningen:

"..vi har en större sjukfrånvaro bland yngre människor, därför att de i hög utsträckning har en moral som är lite lägre. Så det är väl bra på det sättet (åldersfördelningen), sedan är det lite löjligt kanske med kvinnor och män. (...) ålderskategorierna kan jag väl se en viss poäng med att man delar upp (...), det är väl mest det här med kvinnor-mänuppdelningen som man kan ifrågasätta tycker jag." (Företag D)

Ett av respondentföretagen uttryckte en lite annorlunda bild jämfört med de övriga företagen. Deras mål var att inom en relativt snar framtid kunna introduceras på börsen och hade därmed ett annorlunda ägarperspektiv.

"De nyckeltal som ska redovisas är inte relevanta för vårt företag ur ett ägarperspektiv, förutom den totala sjukfrånvaron. De kan inte användas ur ett internt styrperspektiv, utan där hade man behövt ha siffror för varje person för att kunna urskilja något mönster." (Företag A)

De flesta företagen menade också att de föreskrivna nyckeltalen borde kompletteras för att både ge en bättre bild av hälsoläget och orsakerna bakom sjukfrånvarotalen. På frågan vilka nyckeltal som skulle var intressanta att komplettera med, gavs också många givande svar:

"Ur ett ägarperspektiv är personalomsättningen intressant; hur länge man lyckas behålla personalen." (Företag A)

"Det enda är orsak. Det tycker jag är viktigt." (Företag E)

"Du kan se rätt mycket om du tittar på antal korttidsfrånvaro om du tar inom loppet av en tolv månadersperiod, där kan du se mycket. Om en människa har 8-9 korttids sjukfrånvaro, kanske bara en eller två dagar, under loppet av 9 månader; då är det något som är fel. Det hade jag tyckt hade varit intressant att lyfta fram." (Företag C)

"Jag tycker att ett relevant tal är något mått som belyste andelen som har ständigt återkommande korttidssjukfrånvaro, alltså hur stor andel står för sjukfrånvaron. (...) ser man att det är vissa enstaka personer som.., medan i övrigt så har företaget en låg sjukfrånvaro, ja då beror det kanske mer på de få personerna än på företaget." (Företag D)

"Parametrarna arbetsskador förekommer inte, och det tycker jag hade varit bra. Därför att det speglar arbetsmiljön i allra högsta grad." (Företag B)

En av huvudtankarna bakom redovisningen av sjukfrånvaro, är att nyckeltalen skall vara enkla att ta fram och vara jämförbara mellan olika verksamhetsformer. Genom de aktuella nyckeltalen anser dock ingen av respondenterna, att någon intressant jämförelse kan göras mellan olika typer av organisationer. Alla är överens om att den enda givande jämförelse som är möjlig, är den inom en specifik bransch. Olika

branscher har olika förutsättningar och är olika skadebenägna, och kan därför ej naturligt jämföras. Ska en sådan jämförelse ändå kunna göras, behövs det tittas mer på orsakerna bakom sjukskrivningarna.

5.4 Intressenter

Diskussionen om nyckeltalens relevans leder in samtalen på vilka intressenter som kan tänkas vara intresserade av att ta del av informationen om sjukläget i företaget. De flesta respondenter menar att det kommer att ligga i företagets egenintresse att kunna visa upp en ”salongsfälig” bild gentemot kunder, leverantörer, långivare och ägare. Ett av företagen uttryckte också att informationen kan leda till att även ägare kan få upp ögonen för de indirekta kostnader som sjukfrånvaron orsakar, i form av pengar, kunskap och effektivitet. Även Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen nämns som intressenter. Men främst ses informationen kunna påverka framtida arbetsökande. Sjuktalet kommer inte att vara utslagsgivande för denna grupp i en anställningssituation, men de tros kunna komma att spela en roll vid ett val mellan två olika tjänster. En låg sjukfrånvaro blir därmed ett konkurrensmedel.

”..en av de kritiska punkterna är ju att rekrytera duktiga personer. Som jag ser det så är intressenterna sökande..”
(Företag D)

”De enda som skulle gå in och titta på vår årsredovisning är kanske någon konkurrent till oss. Hmm.. eller något större bolag som är intresserad av att köpa upp oss. Det är nog det enda.
(Företag E)

”Jag tror nog i och för sig att dels företagsledningen och kanske ägarna kommer att vara intresserade. Som jag sa innan så tror jag nog att de kommer att blir förvånade och överraskade.”
(Företag C)

5.5 Småföretagens situation

I allmänhet kan sägas att de mindre företagen uttrycker en större känslighet för frånvaro och de kostnader den medför. Speciellt bland tjänsteföretagen blev detta tydligt, då de enbart kan debitera sina kunder då medarbetarna är friska och kan utföra tjänsten hos kunden. Vid frånvaro tvingas extra personal tas in och en dubbel kostnad uppstår. Även annan frånvaro än den på grund av sjukdom, innebär svårigheter.

”I ett stort företag kan du göra en omplacering, en omgruppering vid en organisations förändring. Ett litet företag kan inte det. Det är mycket känsligt.”
”Sjukfrånvaro upplever jag som en storföretagsfråga. Vad vi har problem med är när någon är mammaledig eller pappaledig, för då måste man in och ersätta dem och i vissa lägen hinner vi inte det och kan inte det. Förra året ställde det till mycket problem därför att vi inte kan utbilda vikarier, utan vi fick stänga produktionen.”
(Företag F)

Under alla intervjuerna kom samtalen även att handla om sjukfrånvaro på respondentens företag och dess orsaker, samt vad för typer av rehabiliteringar och förebyggande

friskvård som förekommer. De större företagen har en relativt välutbyggd friskvård, med företagshälsovård och bidrag till friskvård eller möjlighet att träna på jobbet. De mindre företagen har dock inte samma möjligheter att kunna erbjuda lika väl utbyggda friskvårdsprogram. Skattelagstiftningen sätter här käppar i hjulet för de mindre företagen, då den anses gynna de större företagen som kan investera i idrottsanläggningar på arbetsplatsen. Dessa är avdragsgilla till skillnad från en faktura från en extern träningsanläggning.

”Småföretagen har inte möjlighet att konkurrera på samma villkor, när det gäller friskvård. Tyvärr! När det gäller hälsovård så är det inte avdragsgillt mer än för vissa. Och då är det igen så att det är avdragsgillt för de stora företagen, för stora organisationer. Ännu en gång är det orättvist mot småföretagarna. Vi har inga resurser att bygga idrottsanläggningar.” (Företag F)

Denna känsla bland företagen av att vara orättvist behandlade och missgynnade av samhället, uppkommer även vid andra tillfällen. De är främst de mindre företagen som ger uttryck för denna känsla och de talar även om en misstänksamhet mot dem från samhällets sida.

”Vi är utsatta för denna misstänksamhet, så att säga. Det är vi vana vid. Det lever vi med.” (Företag F)

”Det är väl inte den stimulansen som företagen behöver direkt, utan ytterligare en påлага, ett ytterligare krav och ett slags misstänkliggörande.” (Företag D)

Samma respondent ansåg vidare att det är viktigt att även sätta in det utökade redovisningskravet i ett lite större sammanhang. Respondenten menar att nackdelarna indirekt överstiger den nytta som en redovisningen kommer att innebära i minskad sjukfrånvaro, och kanske till och med skadar Sveriges småföretagande.

”.. jag tror att det finns den här psykologiska effekten som sådana här nålstick har (syftar på redovisningen). Det, alltså att kritisera och ifrågasätta, hur påverkar det småföretagarnas engagemang, vilja att utveckla, anställa och så vidare. Jag menar, det är ju så oerhört lätt att vi tappar tiofalt på den sidan medan vi vinner en liten sketen procent på den andra sidan.” (Företag D)

5.6 Sammanfattning

Efter att ha genomfört intervjuerna hos de sex företagen kan vi konstatera att respondenterna inte anser att lagen medför några större problem, även om ett missnöje gentemot ytterligare regleringar och småföretagens situation i allmänhet yttrades. De ger även uttryck för att de känner en misstänksamhet gentemot sig från samhällets sida.

Respondenterna visade en god kännedom om lagförändringen, även om alla inte var insatta i lagens specifika utformning. Åsikterna om lagförändringen varierade dock kraftigt. Vissa ansåg den vara positiv i den bemärkelsen att det går att se vilka som är sjuka och därmed vidta åtgärder, medan andra ansåg det vara en ytterligare belastning och även ett kränkande sätt gentemot näringslivet.

Generellt sett verkar det vara vanligare att de lite större företagen arbetar med att mäta sjukfrånvaron. Att de mindre företagen inte är lika aktiva i sin mätning, kan bero på att sjukfrånvaron inte är ett lika stort problem i dessa företag. Redovisningen verkar dock inte innebära någon större arbetsbörda för något utav företagen. Respondenterna förlitar sig till stor del på att de kommer kunna få fram den aktuella informationen ur sina lönesystem

Vad det gäller nyckeltalen och dess relevans varierade svaren från företag till företag. Det nyckeltal som bemöttes med störst skepsis var sjukfrånvaro uppdelat på ålderskategorier, men även uppdelningen på kön ifrågasattes. För övrigt var respondenterna relativt eniga om att nyckeltalen ger relevant information.

De intressenter som har ett intresse av den här sortens information är, enligt respondenterna, företagen själva. Det ligger i deras intresse att visa upp en bra bild av sig själva gentemot kunder, leverantörer, långivare och ägare. För övrigt nämns Försäkringskassan och arbetssökanden som potentiella intressenter.

De svar som vi fått från respondenterna under förstudien har legat till grund för vår fortsatta studie och utformandet av enkäten.

6. Enkätundersökning

I detta kapitel redogörs för resultaten från enkätundersökningen om företagens åsikter och attityder gentemot redovisningen av sjukfrånvaro. Resultaten från undersökningen diskuteras och analyseras ämnesvis och avslutas med en sammanfattande bild av småföretagens åsikter.

Vår huvudsakliga studie bygger på en enkätundersökning genomförd bland 150 utvalda företag i Skåne. Av dessa företag var 43 stycken villiga att delta i vår undersökning. Företagen har varierat i både storlek, geografisk lokalisering och branschtillhörighet. De minsta företagen som deltagit har haft 11 anställda och därmed precis legat på gränsen för redovisningsskyldighet, medan det största företaget i undersökningen har 142 anställda. De flesta av respondentföretagen har dock legat inom intervallet 11-25 anställda.

Bland företagen i undersökningen har spridningen av branschtillhörighet varit mycket stor. Respondenterna har varit allt från åkerier och tryckerier till hotell, reklambyråer och IT-företag. Företagens verksamheter har dessutom varit spridda över hela Skåne.

6.1 Kännedom om lagförändringen

Enkäten syftade till att undersöka småföretagens attityder och åsikter om redovisningsskyldigheten av sjukfrånvaro. Därmed ansåg vi det vara lämpligt att först och främst ta reda på hur många av företagen som kände till lagförändringen. Kännedomen om lagförändringen visade sig vara god, då 77 procent svarat att de känner till den. Utav de 33 företag som angett att de hade vetskap om lagförändringen, har 57 procent även angett att de var förtrogna med vilka nyckeltal som skulle redovisas. Den allmänna kännedomen om lagens existens är därmed större än kännedomen om vad lagförändringen praktiskt kommer att innebära för företagen.

I dagsläget är det dock endast 37 procent av företagen, det vill säga 16 stycken, som för någon slags statistik över sjukfrånvaron på företaget. Det tal som mäts allra mest frekvent är total sjukfrånvaro, antingen ensamt eller i olika kombinationer med korttids- och långtidssjukfrånvaro.

6.2 Merarbete

På frågan om redovisningen av sjukfrånvaron kommer att innebära något merarbete för företagen, svarar 67 procent, att de anser att den utökade redovisningen kommer att göra det.

”Ja, naturligtvis blir det en extra arbetsuppgift, vi måste ta fram nyckeltal som vi tidigare inte gjort”

Många av företagen har även valt att lämna en motivering till varför de angett det svarsalternativ de gjort. Bilden som skiner igenom är att majoriteten anser att det kommer att innebära ett merarbete, men inte av någon särskilt omfattande art. De flesta företagen förlitar sig på sina lönesystem och menar att de kommer att kunna få fram den nödvändiga informationen härigenom.

”Nej, informationen finns och skall bara presenteras på annat sätt, vilket innebär ett engångsarbete”.

Även om lönesystemen kommer att vara till stor hjälp, förknippas dock den utökade redovisningen med ett merarbete i form av att det nya datasystemet måste installeras och läras in. Detta anses dock enbart vara ett engångsarbete för att få igång rutinerna. På påståendet att redovisningen är en belastning för företaget instämmer 72 procent av företagen enbart ”till viss del” eller ”inte alls”. Detta resultat bekräftar också bilden av att det utökade redovisningskravet inte kommer att innebära någon större arbetsbörda för företaget och dess verksamhet.

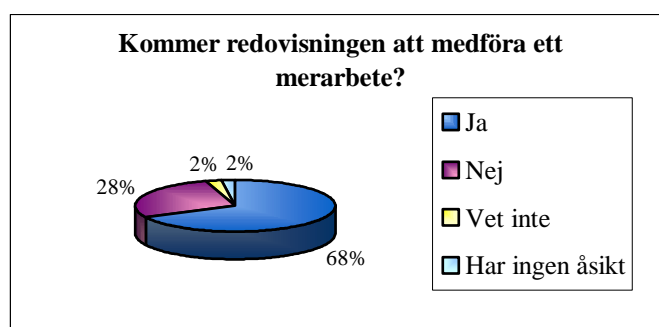

DIAGRAM 6.1: KOMMER REDOVISNINGEN ATT MEDFÖRA ETT MERARBETE?

En allmänt förekommande åsikt bland småföretagarna som deltagit i vår undersökning, är att redovisningen av sjukfrånvaron inte heller kommer att innebära några större merkostnader. 18 företag har angett svarsalternativet ”i mindre utsträckning” och 21 företag har svarat ”i mycket liten utsträckning” på frågan om lagförändringen kommer att innebära någon ekonomisk belastning för företaget. De företag som svarat att redovisningen inte kommer att innebära ett merarbete anser även att kostnaderna härför kommer att bli små, det vill säga innebära merkostnader ”i mycket liten utsträckning”. Men inte heller de företag som svarat att redovisningen kommer att innebära merarbete, ser att kostnaderna kommer att bli särskilt stora. Det är dock fler företag i denna grupp som svarat att redovisningen kommer att innebära ett merarbete ”i mindre utsträckning”, och ser därmed större merkostnader än de företag som svarat att redovisningen inte kommer att innebära något merarbete.

I de fall då företagen angett att kostnaderna kan öka, rör det sig i första hand om kostnader för administration och inköp av ny utrustning. Då de små företagen har få anställda och i de flesta fall även har mindre problem med sjukfrånvaro på företaget, bidrar också det till att redovisningens inte anses medföra något större merarbete.

”Kanske inte stor uppoffring ekonomiskt, men jobbigt att mer och mer pappersexercis läggs på våra axlar.”

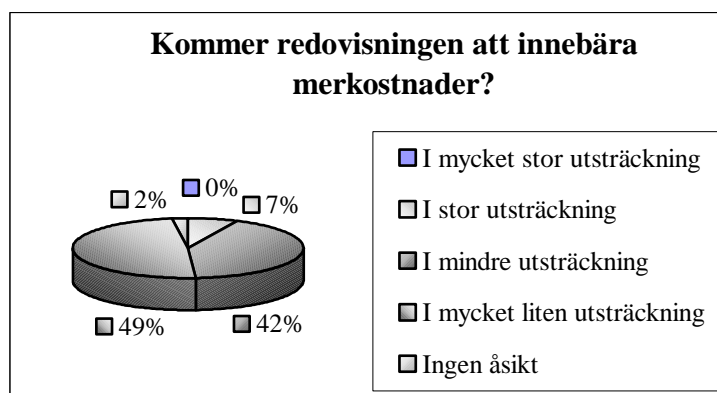

DIAGRAM 6.2: KOMMER REDOVISNINGEN ATT INNEBÄRA MERKOSTNADER?

6.3 Enkelhet

Respondenterna hade en väldigt spridd uppfattning om huruvida redovisningsinformationen skulle komma att bli lätt att ta fram eller inte. Men vi kunde ändå urskilja att företag som redan i dagsläget för statistik över sin sjukfrånvaro i större utsträckning tycker att nyckeltalsinformationen är enkel att ta fram. Knappt hälften eller 44 procent av företagen som uppgett att de mäter sjukfrånvaro i dagsläget, instämde ”i stor utsträckning” på påståendet om enkelheten att redovisa sjukfrånvaro. Bland de som inte för statistik i dagsläget svarade 51 procent att de endast ”instämmer till viss del” på påståendet.

Att många har angett svaret att de ”instämmer till viss del” kan även tyda på en allmän osäkerhet inför en ny redovisning. Då lagen inte hunnit träda i kraft än, är det svårt att veta vad den egentligen kommer att innebära i form av merarbete.

”Eftersom kravet gäller detta årets årsredovisning så är det inte utfört än, utan ska ske efter årsskiftet - därav finns det ingen erfarenhet av att sammanställa redovisningen.”

För att nyckeltalen ska gå att använda på ett relevant sätt är det av yttersta vikt att användaren faktiskt kan förstå sig på den informationen som redovisningen ger. På frågan om nyckeltalen är lätta att förstå skiljde sig meningarna ganska mycket åt från företag till företag. 41 procent av de tillfrågade företagen ”instämde helt” eller ”i ganska stor utsträckning” i påståendet, medan 46 procent samtidigt svarade att de enbart ”instämmer till viss del” eller ”inte alls”. Resterande företag har angivit svarsalternativet att de inte har någon åsikt i frågan. Det är därmed en ganska spridd bild som ges, där enkelheten i nyckeltalen kan ifrågasättas utifrån de givna svaren.

Det är dock inte tillräckligt att nyckeltalen ska vara lätta att förstå. För att de ska vara till någon nytta för användaren måste de även ge relevant information. På påståendet att nyckeltalen är intetsägande instämmer en femtedel av företagen ”helt” eller ”i stor

utsträckning”. Den större andelen av företagen instämmer enbart ”till viss del” eller ”inte alls”. Utifrån de angivna svaren kan vi konstatera att majoriteten av respondenterna har åsikten att lagen och dess nyckeltal ändå förmedlar information av viss relevans. Att den största delen ändå till viss del anser nyckeltalen vara intetsägande, kan förklaras med svaren som gavs gällande nyckeltalens viktighet (se avsnitt 6.4).

6.4 De fyra nyckeltalen

Enligt lagförändringen skall fyra nyckeltal, som beskriver sjukfrånvaron i företagen, fortsättningsvis redovisas i årsredovisningarna. Vi var intresserade av småföretagens åsikter om dessa nyckeltal, och hur viktiga de anser dem vara att mäta. Nyckeltalen är som tidigare nämnts total sjukfrånvaro, sjukfrånvaro indelat på kvinnor och män, sjukfrånvaro indelat i åldersgrupper samt långtidssjukfrånvaro. Enligt enkätsvaren anser de flesta företag det vara viktigt att mäta både total sjukfrånvaro och långtidssjukfrånvaro. Det tal som anses vara minst viktigt att mäta är könsfördelningen, men även indelningen i ålderskategorier uppfattas som tämligen oviktig.

Även om total sjukfrånvaro ansågs vara det nyckeltal som var mest relevant att ta fram av de fyra, anses det ändå inte vara nödvändigt att mäta. Endast 60 procent av företagen hade åsikten att den totala sjukfrånvaron var ”viktig” eller ”mycket viktig” att mäta på respektive arbetsplats. Nästan hälften av de tillfrågade företagen hade med andra ord inget intresse av att få upplysningar om hur den totala sjukfrånvaron ser ut. Att detta nyckeltal som relativt sett anses vara det mest relevanta av de fyra, inte anses vara viktigare, tyder på att småföretagen inte anser den informationen som fås från de föreskrivna nyckeltalen vara särskilt värdefull.

DIAGRAM 6.3 : HUR VIKTIGT ÄR DET ATT MÄTA TOTAL SJUKFRÅNVARO?

På påståendet att det är viktigt att redovisa sjukfrånvaron för att kunna urskilja i vilka kategorier i företaget som sjukfrånvaron är som störst, svarar 86 procent av företagen att de enbart ”instämmer till viss del” eller ”inte alls”. Även dessa svar stödjer åsikterna om att mätningen av sjukfrånvaro uppdelat på kön och ålder ses som mindre relevant.

Men företagen verkar inte enbart tycka att det inte är viktigt att se i vilka kategorier som sjukfrånvaron är som störst, de ser inte heller någon större mening i att kunna jämföra de egna nyckeltalen med företag i den egna branschen eller med andra privata och offentliga verksamheter. Vår egen uppfattning innan undersökningen genomfördes var att branschvisa jämförelser skulle ses som mer betydande av företagen än övriga tänkbara jämförelser. Utifrån enkätsvaren kan vi dock enbart konstatera att företagen har väldigt spridda åsikter vad det gäller de här två frågorna och att de flesta företagen värdesätter de båda jämförelserna lika. Möjligtvis kan resultaten hänföras till att många av företagen ännu inte har kunnat bilda sig en ordentlig åsikt om nyckeltalens användbarhet. Då undersökningen gjordes hade lagen ännu inte trätt i kraft och därmed kan det vara svårt för företagen att se vad talen egentligen kan användas till.

En annan förklaring till de skiftande svaren är att det är staten som är huvudintressenten av informationen och därmed den som i sin kartläggning av sjukfrånvaron också finner störst värde i en jämförelse mellan olika företag. Företagen själva tycks anse att de enda jämförelser som är relevanta för deras del och som hittills också har gjorts, är jämförelser med sitt eget företag över tiden.

På påståendet att nyckeltalen avspeglar sjuksituationen i företaget på ett rättvisande sätt, skiljer sig också svaren åt. En övervikt för svarsalternativen ”instämmer till viss del” eller ”instämmer inte alls” finns ändå. Att svarsalternativen skiljer sig åt kan till viss del förklaras med åsikten att i ett företag med få anställda ger en enda persons frånvaro ett stort procentuellt genomslag i den totala sjukfrånvaron. På så sätt ses talen som missvisande. En annan förklaring till att nyckeltalen inte anses vara rättvisande kan också vara att talen inte redogör för vilka orsaker som ligger bakom frånvaron. Sjukskrivningen behöver inte alltid bero på företaget eller arbetsmiljön, utan skadan kan lika väl ha uppkommit under den sjukskrivnes fritid, men det är ändå företaget som får bära bördan av frånvaron.

Som en följdfråga till hur viktiga de fyra nyckeltalen anses vara, ansåg vi det vara intressant att fråga småföretagarna huruvida det finns något ytterligare tal som de anser vara relevant att redovisa i sammanhanget. Av företagen som deltagit i undersökningen har 27 stycken inte gett något svar alls och många av de företag som lämnat svar har helt enkelt angett ”nej” på frågan. Majoriteten av företagen anser därmed att det inte finns några andra tal saknas och som vore lämpliga att redovisa. De få företag som dock angett ett alternativ anser att upprepad korttidssjukfrånvaro eller antalet långtidsfriska är relevanta tal att ge upplysning om.

6.5 Redovisningens intressenter

Då sjukfrånvaron fortsättningsvis ska redovisas i årsredovisningen tyckte vi att det var relevant att få småföretagarnas synpunkt på vilka utav deras intressenter som skulle kunna vara intresserade av att ta del av den här sortens information. Nästan hälften av företagen har inte angett något svar överhuvudtaget och utav dem som svarat har många angett svaret ”vet ej” eller ”inga”. När förslag på intressenter dock angivits har det oftast rört sig om staten eller institutioner såsom Försäkringskassan och SCB. Utav enkätsvaren framkommer därmed att småföretagen inte kan se några självklara intressenter som kommer att ha nytta av den här informationen, förutom möjligtvis just staten som är upphovsmannen till lagförändringen.

”Sjukfrånvaro för ett litet företag är endast intressant för företaget”

”Borde räcka med att redovisningen finns på företaget – och på företagshälsovården – för gemensamma åtgärder”

Företagen anser inte heller att det är viktigt att redovisa sjukfrånvaron i ett marknadsförande syfte. Har företaget en låg sjukfrånvaro skulle det i sig kunna ses som ett konkurrensmedel jämfört med ett företag med en större sjukfrånvaro. Finns dock inga intressenter som aktivt tar del av informationen, kan någon konkurrensfördel ej heller uppnås gentemot andra företag och en låg sjukfrånvaro kan ej användas för att positionera företaget.

Det är dock få utav respondenterna som upplever att sjukfrånvaron är ett problem på det egna företaget. Endast två av företagen angav att de i stor utsträckning anser sjukfrånvaro vara ett problem, medan resterande respondenter endast ansåg det vara ett problem till viss del eller inte alls. Vi kan därmed sluta oss till att sjukfrånvaro i allmänhet inte ses som något stort problem hos småföretagen.

6.6 Inställning till lagförändringen

På påståendet att redovisningsregleringen är dåligt anpassad till småföretagarnas situation, angav en respondent att de ”inte alls instämmer”, samtidigt som nästan en femtedel ”inte har någon åsikt” alls. Det större antalet företag instämmer dock ”helt” eller ”i stor utsträckning” i påståendet att lagen är dåligt anpassad till småföretagen. Vid tolkningen av denna fråga är vi dock medvetna om att det föreligger en risk att svaren vi fått hänger samman med ett allmänt missnöje med situationen som småföretagare.

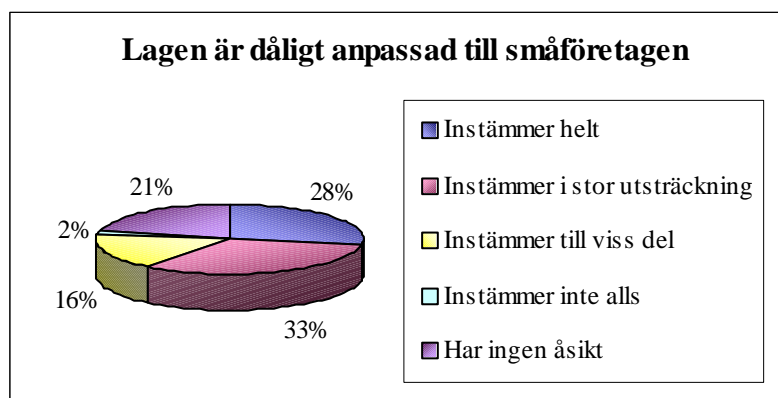

DIAGRAM 6.4: LAGEN ÄR DÅLIGT ANPASSAD TILL SMÅFÖRETAGEN

Som avslutande fråga i enkäten, frågades efter småföretagens huvudsakliga inställning till den nya lagförändringen. Endast ett av företagen har svarat att de är ”mycket positiva” till lagen, medan majoriteten har angett antingen svarsalternativet ”varken positiv eller negativ” eller svarsalternativet ”ganska negativ”. Därmed kan vi sluta oss till att småföretagarna inte har någon direkt positiv inställning gentemot den

obligatoriska redovisningen av sjukfrånvaro. Att majoriteten har en neutral inställning kan tolkas som om att de ännu inte kan svara vad de tycker, då några effekter av redovisningen ännu inte går att märka.

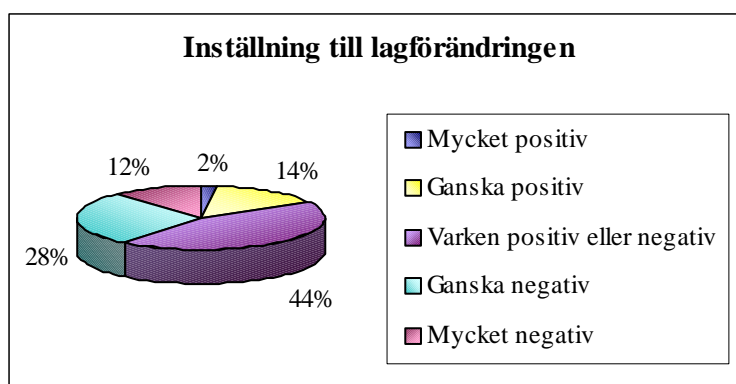

DIAGRAM 6.5: INSTÄLLNING TILL LAGFÖRÄNDRINGEN

Bland de företag som har svarat att redovisningen av sjukfrånvaro är dåligt anpassad till småföretagen, går det inte att se några tydliga tendenser till att de även skulle ha en negativ inställning till lagförändringen, då svaren som givits varit mycket spridda bland företagen. Parallellt går dock att se mellan svaren på huruvida redovisningen kommer att innebära ett merarbete och inställning till lagförändringen. De företag som anser att lagförändringen medför ett merarbete är också mer negativt inställda till lagförändringen än de som inte ser något merarbete. Dessa företag tenderar istället att vara mer indifferent och varken vara positiva eller negativa.

6.7 Sammanfattning

Efter att ha avslutat enkätundersökningen kan vi bekräfta flera av de impulser vi fick genom förstudien. Företagen har en god kännedom om lagförändringen och redovisningen av sjukfrånvaro anses inte heller medföra merarbete i någon större utsträckning. Detta mycket tack vare datoriserade lönesystem. Enbart fyra av företagen i enkätundersökningen uppgav att de i dagsläget sköter lönerapporteringen för hand. Cirka 90 procent av företagen anser att redovisningen dessutom enbart kommer att medföra merkostnader i mindre eller i mycket liten utsträckning. Den kostnad som i dagsläget kan urskiljas är en engångskostnad för inköp av redovisningsmodulen och inläring av programmet.

Vad gäller nyckeltalens relevans är total sjukfrånvaro och långtidssjukfrånvaron de två tal som anses vara viktigast, medan indelningen i kön och ålder anses mindre viktigt. Att inte fler än 60 procent tycker att det är av vikt att mäta det viktigaste nyckeltalet total sjukfrånvaro, tyder ändå på ett visst ointresse för informationen från småföretagens sida. Möjligtvis beror det på att småföretagen har tillgång till den här sortens information utan att behöva ta hjälp av framtagna rapporter, då kännedomen om personalen är redan är god.

Att företagen dessutom inte ser några självskrivna intressenter till den här sortens information, förutom möjligtvis staten, gör inte att intresset för redovisningen ökar. Hade det funnits externa intressenter till informationen om sjukfrånvaron, hade trycket på företagens redovisning ökat. I nuläget ses istället staten och den interna ledningen som de främsta intressenterna.

Den uppfattning som vi fått utifrån enkätsvaren är dock sammanfattningsvis att småföretagen i regel inte anser lagförändringen medföra någon större arbetsbörda men att lagen ändå är dåligt anpassad till deras behov och att lagförändringen bemöts med en övervägande negativ inställning.

7. Analys

I detta kapitel diskuteras och analyseras de empiriska resultaten med stöd i den tidigare presenterade referensramen. Med hjälp av begreppen kostnad och värde försöker vi åskådliggöra lagförändringens grad av anpassning till småföretagen. Avslutningsvis förs en vidare diskussion kring sjukfrånvaroredovisningens samhällsvärde och redovisningen i småföretag.

Syftet med denna studie är att undersöka i vilken utsträckning redovisningen av sjukfrånvaro är anpassad till småföretagen. I förordningen (1998:1820) stadgas att det inför varje ny lag skall göras en utvärdering för att se vilka konsekvenser lagen har för småföretagen. I propositionen till redovisningen av sjukfrånvaro diskuteras också redovisningens inverkan på småföretagen, men vad anser de själva om lagförändringens anpassning? Då anpassning är ett begrepp som är svårt att kvantifiera, har vi valt att diskutera lagens anpassning utifrån begreppen *kostnad* och *värde*, sett ur småföretagens synvinkel. En anpassad redovisning definierar vi därmed som en redovisning där värdet klart överstiger kostnaderna för informationen. Dessa båda begrepp spelar en avgörande roll vid redovisningens normgivning och beaktas av både informationsvärdeskolan och beslutsanvändbarhetssynsättet.

7.1 Grad av anpassning

Normalt efterfrågas en vara enbart om värdet av varan överstiger kostnaderna för att framställa den. Redovisningsinformation är däremot en mycket speciell vara i det avseendet att kostnaderna för att ta fram informationen faller på det redovisande företaget, medan värdet eller nyttan av redovisningen tillfaller både företaget självt, dess externa intressenter och till viss del även samhället i stort. Vid upprättandet av en redovisningsregel måste normgivaren väga det efterfrågade värdet mot kostnaden för framtagandet av informationen. (Schroeder & Clark, 1998)

En skolbildning som diskuterar redovisningens syfte och funktioner utifrån lämplig informationsmängd är informationsvärdeskolan, där informationsvärdet jämförs med informationskostnaden. Ett sätt att resonera är att väga värdet av den nuvarande situationen med en där informationen finns tillgänglig (Gröjer, 1997). Ur småföretagens perspektiv skulle detta innebära att dagens situation utan obligatorisk redovisning av sjukfrånvaro, sätts i relation till en situation med redovisning.

Dock är det med enbart denna typ av resonemang svårt att kunna föreställa sig om värdet överstiger kostnaden för informationen. Då ett begrepp som värde i sig är svårt att definiera och mäta, är det än svårare att försöka sig på att bestämma värdet när effekterna av en reglering ännu ej går att urskilja. Men även om redovisningsregleringen hade hunnit ge upphov till effekter i samhället, skulle svårigheter ändå finnas att uttala sig om huruvida värdet överstiger kostnaderna eller inte, då värdet fullt ut inte går att identifiera och kvantifiera.

Eftersom det därmed är omöjligt att räkna fram skillnaden mellan det tillkomna värdet av redovisningen av sjukfrånvaro och kostnaden för den extra informationen, har vi valt att åskådliggöra de något abstrakta begreppen kostnad och värde genom att använda oss av en gradering för att konkretisera begreppen. Denna gradering tar utgångspunkt i Gröjers (1997) Informationsvärdemodell (se s.24). Men för att bättre kunna användas som ett analysverktyg i uppsatsen, har modellen modifierats och utökats för att hjälpa oss uppfylla studiens syfte. Utifrån de empiriska undersökningarna fann vi modellen vara ofullständig. Vi tolkade Gröjers tablå som om redovisningen alltid antogs ha ett värde, vilket många av våra respondenter visade en motsatt inställning till.

Nedan presenteras vår omarbetade modell, där storleken på kostnaderna för redovisningen graderas utifrån svårigheten att redovisa och värdet av informationen diskuteras efter hur värdefull informationen anses vara.

Svårighet att redovisa	Redovisningens värde			
	Uppgifterna är nödvändiga	Uppgifterna är värdefulla	Uppgifterna är av visst värde	Uppgifterna är intetsägande
Uppgifterna är lätta att redovisa och innebär endast små merkostnader				
Redovisningen medför betydande merarbete och merkostnader				
Redovisningen är arbetskrävande och innebär stora merkostnader				

FIGUR 7.1 – VÅR OMARBETADE INFORMATIONSVÄRDEMODELL

I de mörkgrå fälten överstiger kostnaderna värdet av redovisningsinformationen och normgivaren bör i dessa fall avstå från redovisningsregleringen. Anser ändå normgivaren att en redovisningsreglering är befogad, behöver redovisningen anpassas för att värdet skall överstiga kostnaderna. I de vita fälten är situationen däremot den omvända. Där överstiger värdet klart kostnaderna för framtagandet av informationen och inga undantag är befogade på grund av dessa kriterier. De gråmarkerade fälten anser vi vara det kritiska området, där det kan vara svårt att uttala sig om värdet av redovisningen överstiger kostnaderna i så pass stor utsträckning att redovisningen kommer att medföra ett värde. Här krävs en avvägning där regleringens övergripande syfte måste beaktas.

7.2 Kostnads- och värdeanalys

Med utgångspunkt i ovanstående modells rubriker kommer vi i analysen att resonera kring sjukfrånvaroredovisningens grad av anpassning till småföretagen.

7.2.1 Kostnaden för redovisningen

I modellen ovan har begreppet kostnad fått en mer praktisk innebörd genom att istället för enbart merkostnader också diskuteras i termer av merarbete och svårighet att redovisa uppgifterna om sjukfrånvaro. Graden av komplexitet åskådliggörs i att *uppgifterna är lätta att redovisa, redovisningen medför ett betydande arbete och redovisningen är komplicerad och arbetskrävande.*

Som föregående kapitel visar på är det en tämligen enhetlig bild som ges av småföretagen angående svårigheten att administrera redovisningen av sjukfrånvaro, oberoende av storlek på det redovisande företaget. Småföretagen i undersökningen anser att redovisningen av sjukfrånvaro inte kommer att innebära något större merarbete. Orsaken till detta är framförallt att den absoluta merparten av företagen i undersökningen i dagsläget använder sig av datoriserade lönesystem i sin redovisning. Därmed förväntar man sig att redovisningen av sjukfrånvaro enbart kommer att kräva ett initialt merarbete med upprättande av nya rutiner, vilket inte ses som särskilt betungande för småföretagen. Andelen företag som i dagsläget saknar dessa lönesystem är mycket få och utgör i vår undersökning endast tre av totalt 43 undersökta företag. I dessa företag förväntas dock både merarbetet och kostnaderna för redovisningen bli större än i de andra företagen. Men bortsett från denna minoritet finns det en tilltro bland småföretagen till leverantörerna av lönesystem, som gör att den allmänna åsikten bland de deltagande företagen är att redovisningen varken förväntas bli komplicerad eller särskilt arbetskrävande.

Det relativt ringa merarbetet som redovisningen kommer att ge upphov till anses inte i någon större utsträckning påverka småföretagen ekonomiskt i form av ökade kostnader. 39 av de 43 företagen har angett att redovisningen av sjukfrånvaro kommer att påverka det egna företaget ekonomiskt ”i mindre utsträckning” eller ”i mycket liten utsträckning”. Undantag finns dock alltid och inte heller här är alla företagen av samma åsikt. De fyra övriga företagen befarar ändå att redovisningen kommer att innebära merkostnader ”i stor utsträckning”, där ändrade rutiner och inköp av program anges som orsaker. En av lagstiftarens grundtankar har varit att redovisningen ska vara lätt att ta fram och att administrera. Då merparten av företagen inte anser redovisningen medföra merarbete eller merkostnader i någon större utsträckning, kan vi sluta oss till att detta kriterium är uppfyllt för de allra flesta företagen i undersökningen.

Den absolut största delen av företagen anser därmed att redovisningen varken kommer att medföra ett betydande arbete eller ses som komplicerad och arbetskrävande. I enkäten instämde dock ungefär lika stor andel ”helt” eller ”i stor utsträckning” i att uppgifterna i nyckeltalen kommer att vara lätta att ta fram, som endast ”till viss del”. Att företagen, som endast instämmer ”till viss del” i påståendet, samtidigt anser att redovisningen enbart kommer att innebära ett mindre merarbete, tolkar vi som att en allmän osäkerhet föreligger i hur redovisningen kommer att fortlöpa, då några erfarenheter ännu inte finns på området. Att istället tyda dessa svar till att redovisningen skulle ses som svår av dessa företag och därmed kommer att medföra ett betydande arbete, är dock att dra slutsatsen ett steg för långt. Med viss osäkerhet inför starten anses redovisningen ändå som relativt enkel. Vi kan därmed sluta oss till att kostnadsbördan för småföretagen inte kommer att bli av någon större tyngd och att uppgifterna kan betecknas som lätta att redovisa.

7.2.2 Redovisningens värde

För att kunna analysera värdet av redovisningsinformationen, har det på samma sätt som begreppet kostnad, i sin tur delats in i fyra nivåer. Dessa klassas som att uppgifterna är *nödvändiga, värdefulla, av visst värde* eller *intetsägande*.

Då företagen i undersökningen är övervägande negativt inställda till att behöva redovisa sjukfrånvaron i årsredovisningen, visar det på att redovisningen inte anses som nödvändig av småföretagen. Att det dessutom endast är en mindre andel som för statistik över sjukfrånvaron internt, tyder också på att informationen inte anses vara av ett sådant värde att den klassas som nödvändig.

Merparten av företagen i undersökningen tycks inte heller anse att informationen är värdefull, men att den ändå medför ett visst värde för småföretagen. Huruvida informationen kan sägas vara värdefull är väldigt individuellt från företag till företag. Under förstudien sågs en tydlig tendens till att företagets inställning till personalvård och arbetsmiljö, inverkar på hur informationen om sjukfrånvaron värdesattes. Troligtvis anses dessa frågor vara viktigare i de företag som redan aktivt arbetar med att förbättra sin sjukfrånvarostatistik. Även de skiftande svaren angående nyckeltalens viktighet i enkäten, kan härledas till företagets tidigare inställning till sjukfrånvaroproblematiken. Det är dock viktigt att ha i åtanke att företagen som redan i dagsläget frivilligt för statistik över sjukfrånvaron, ansåg denna typ av information vara värdefull redan innan redovisningen blev obligatorisk. Dessa företag tillhör dock inte den egentliga målgruppen för redovisningsinformationen, då lagstiftningen främst syftar till att öka intresset och medvetenheten bland de företag som inte redan arbetar med sjukfrånvaron. Bland dessa företag har vi snarare stött på en skepsis till redovisningen och värdet av den samma.

Vid frågor om nyckeltalens respektive viktighet ansågs inget av de fyra nyckeltalen vara "mycket viktigt" att mäta enligt merparten av de tillfrågade företagen. Endast 60 procent menade att den totala sjukfrånvaron på företaget var "viktigt" eller "mycket viktigt" att mäta. Att detta nyckeltal, som ändå anses som viktigast av de fyra, inte bedöms ha större värde, visar också på att den information som småföretagen får ut ur de föreskrivna nyckeltalen, inte anses generera något större värde. Uppdelningen på kön ses till och med som "oviktig" eller "mindre viktig" av 70 procent av företagen.

Ytterligare tecken på att informationen om sjukfrånvaron inte ges något större värde, är att behovet av informationen bland många av företagen inte anses finnas i ett mindre företag. 27 av 43 företag för i dagsläget ingen statistik över hur sjuksituationen ser ut på arbetsplatsen, men de flesta har ändå kunnat ange en siffra på hur den totala sjukfrånvarosituationen ser ut. Detta kan tolkas som om det inte finns något större intresse eller ens behov hos småföretagen att aktivt arbeta med internredovisning av sjukfrånvaron. Den större medvetenheten om sjukfrånvarons kostnader som lagstiftaren önskar uppnå, tycks även utan en obligatorisk redovisning existera i småföretagen. Sjukfrånvaron i de undersökta företagen är som tidigare nämnts låg i de allra flesta fallen, vilket också inverkar på behovet av mätning och värdet av informationen.

På påståendet om att nyckeltalen var intetsägande, instämmer den övervägande delen endast "till viss del". Vi kan därmed inte säga att småföretagen i undersökningen anser informationen vara intetsägande, utan de ser ändå att ett visst värde föreligger. Hur stort

detta värde anses vara och var på skalan värdet hamnar, beror i hög utsträckning på företaget och dess värderingar, men även på hur informationen kommer att kunna användas.

7.2.3 Redovisningens kvalitativa egenskaper

Även i beslutsanvändbarhetssynsättet är kostnad och värde två centrala begrepp. Synsättet ligger till grund för tanken att redovisningen behöver besitta ett antal kvalitativa egenskaper, där en balans mellan dessa egenskaper måste finnas för att redovisningen skall vara möjlig att ta fram till en rimlig kostnad. Diskussionen om redovisningens värde, kan därför även göras i termer av dessa kvalitativa egenskaper. Egenskaperna skall syfta till att öka värdet i informationen och därmed dess användbarhet vid ekonomiska beslut. Om småföretagen skall se något värde i informationen måste den vara användbar i såväl intressenternas beslutsfattande som i företagets eget.

Relevans

Redovisningsinformation ses som relevant då den kan ligga till grund för och påverka intressenters beslut. Småföretagarna själva ser inte att intressenterna kommer att sätta något värde i informationen om företagets sjukfrånvaro som det ser ut i dagsläget. Då denna information inte efterfrågas av intressenterna, kommer den inte heller att användas i deras beslutsfattande. Följden blir att småföretagen inte finner något värde i att kunna positionera sig gentemot konkurrenter med en bra sjukfrånvarostatistik, eftersom ingen efterfrågan på informationen finns bland företagens intressenter.

Lagförändringen har inte kommit till stånd enbart i ett informativt syfte. Vi anser att redovisningen till största delen snarare är ett verktyg för staten att kunna styra företagets interna arbete (Prop 2002/03:6). Därmed måste värdet av informationen och användbarheten vid besluten istället ses ur ett internt perspektiv. Relevansen i redovisningen handlar inte först och främst om att ge övriga externa intressenter information, utan istället om småföretagarnas möjlighet till att använda informationen i sitt eget beslutsfattande. Som ovan diskuterats anses dock informationen inte ge företaget något större värde.

Småföretagens beslutsfattande skulle dock påverkas av de externa intressenterna om de hade efterfrågat den här typen av information. Visar det sig att sjukfrånvarotalen blir till ett konkurrensmedel eller en förutsättning för att kunna skaffa duktig personal, finns ett påtryckningsmedel som idag saknas. Med andra ord, sätter intressenterna värde i informationen, finns det även ett värde för företaget att kunna redovisa en bra sjukfrånvarostatistik. Redovisningen skulle därmed påverka både besluten inom och utanför företaget.

Tillförlitlighet

Att redovisningsinformationen ska vara tillförlitlig innebär att den ska vara opartisk och inte innehålla några väsentliga fel, det vill säga att läsaren måste kunna lita på att det som står i årsredovisningarna är sant och ovinklat.

När det gäller informationen om sjukfrånvaro är den tillförlitlig i den bemärkelsen att de tal som redovisas från företagen säkerligen kommer att vara de korrekta. Men för att redovisningsinformationen ska kunna sägas vara tillförlitlig är det också väsentligt att den avger en rättvisande eller korrekt bild av verkligheten.

Problemet med redovisningen av sjukfrånvaro är att den visar på sjukfrånvarons storlek, men den säger ingenting om orsakerna till varför den ser ut som den gör. En åsikt som vi stött på bland enkätstudiens svar, är att en enda persons sjukfrånvaro kan för ett litet företag med få anställda få ett väldigt stort genomslag i nyckeltalen procentuellt. Även om den redovisade sjukfrånvaron enbart handlar om ett fåtal personer, anser småföretagen att nyckeltalen ger en bild av att det lilla företaget har stora sjukfrånvaroproblem. Ett större företag kan däremot slå ut sjukfrånvaron på ett större antal personer och därmed uppvisa en lägre procentuell sjukfrånvaro än det mindre företaget. I det stora företaget kan därmed ett större problem med sjukfrånvaro döljas i jämförelse med ett mindre företag. Hur ska då en rättvisande bild av företagets sjukfrånvaro kunna ges? Denna skepsis stöds även i respondenternas svar på påståendet att nyckeltalen avspeglar sjuksituationen på företaget på ett rättvisande sätt. Även om skilda svar gavs, instämde den övervägande delen endast ”till viss del” i påståendet.

Svaren vi fått visar även på ett missnöje mot att företagen måste bära både kostnader för sjukfrånvaro och redovisa frånvarosiffror som egentligen inte har med arbetsplatsen att göra. Även om den sjukskrivne skadat sig utanför tjänsten, är det ändå i företagets sjukfrånvarostatistik som frånvaron kommer att redovisas. I ett litet företag anses det endast vara en liten del av orsakerna till sjukfrånvaron som företaget själv kan påverka. Då inte orsaker till sjukfrånvaron anges, kan en bruten arm från en skidresa ge lika stor inverkan på statistiken som en arbetsrelaterad skada. Återigen ger en persons frånvaro inte samma genomslag i det större företaget, då frånvaron slås ut på fler arbetstimmar totalt, och en icke-arbetsrelaterad skada får inte lika stor betydelse i redovisningen. Än en gång finns risk för en misstolkning av siffrorna, där det stora företaget jämförelsevis tycks ha en bättre arbetsmiljö än vad fallet verkligen är. I och med att redovisningen inte ger en helt rättvisande bild av sjukfrånvaron, förlorar nyckeltalen i tillförlitlighet och informationen tappar i värde för användaren.

Jämförbarhet

Redovisningens kvalitet och användbarhet ökar avsevärt om informationen även kan användas för jämförelser över tiden eller med andra företag. I och med att regleringen är lagstadgad och är gällande för alla företag, finns det klara bestämmelser som reglerar redovisningens utformning, vilket möjliggör denna jämförelse.

Företagen i undersökningen har haft väldigt skilda åsikter om hur värdefullt det är att kunna göra branschvisa jämförelser och jämförelser mellan privata och offentliga verksamheter. Den uppfattning som vi får utifrån enkätsvaren är att enbart ett fåtal anser det vara mycket viktigt att kunna göra sådana jämförelser. Förövrigt kan några tendenser inte urskiljas då svaren är jämnt spridda över ”oviktig, mindre viktig, varken eller och viktig”. Den enda jämförelse som i nuläget genomförs är en jämförelse med det egna företaget över tiden.

Även om talen skall redovisas på samma sätt, finns ändå olikheter i företagens förutsättningar. En bransch har på grund av hög arbetsbelastning naturligt en högre sjukfrånvaro än en bransch med mindre betungande arbetsuppgifter. Vid en jämförelse mellan olika branscher måste dessa förutsättningar tas i beaktande för att en korrekt bedömning av sjuksituationen skall kunna göras.

Begriplighet

Enligt IASC är det övergripande kravet på redovisningsinformationen att den skall vara begriplig. På påståendet i enkäten att redovisningen är lätt att förstå, instämde lika många företag ”helt” eller ”i stor utsträckning” som enbart ”till viss del”. Vi tolkar dessa resultat som att nyckeltalen inte är så lätta att begripa eller utläsa och därmed inte heller kan användas i beslutsfattandet på ett tillfredställande sätt. Att brister finns i kravet på begriplighet hänger samman med de svagheter som har diskuterats ovan i redovisningens övriga egenskaper. Det hade snarare varit förvånande om vi i vår analys kommit fram till ett annorlunda resultat i vår analys om redovisningens begriplighet.

7.2.4 Sammanställning av studiens resultat

I enkäten angav de flesta av de tillfrågade företagen på frågan; hur anpassad den obligatoriska redovisningen av sjukfrånvaro anses vara till småföretagens situation, ett relativt negativt svar. Denna inställning till lagförändringen stöds även av vår diskussion utifrån kostnader och värde, vilken tyder på att redovisningen inte är särskilt anpassad till småföretagen. Våra resultat från diskussionen åskådliggörs i modellen nedan, där sjukfrånvaroredovisningens grad av anpassning till småföretagen visas genom att uppgifterna anses som *lätta att redovisa och endast innebär små merkostnader*, samtidigt som redovisningen endast är av ett *visst värde*.

Svårighet att redovisa	Redovisningens värde			
	Uppgifterna är nödvändiga	Uppgifterna är värdefulla	Uppgifterna är av visst värde	Uppgifterna är intetsägande
Uppgifterna är lätta att redovisa och innebär endast små merkostnader			X	
Redovisningen medför betydande merarbete och merkostnader				
Redovisningen är arbetskrävande och innebär stora merkostnader				

FIGUR 7.2 – SAMMANSTÄLLNING AV RESULTAT

Svaren i enkäten har entydigt visat på att även om vi utifrån småföretagarnas åsikter kan se att kostnaderna för redovisningen inte kommer att bli så omfattande, så är heller

inte värdet av den redovisade informationen särskilt stort. Vi kan därmed konstatera att även om differensen i värde mellan att redovisa och inte redovisa, överstiger omställningskostnaden för redovisningsregleringen, så anses ändå vinningen för småföretagen bli mycket liten. Enligt de småföretag som ingått i vår studie, är det också tämligen uppenbart att de inte är nöjda med anpassningen av den nya lagförändringen angående obligatorisk redovisning av sjukfrånvaron.

7.3 Att anpassa eller inte?

Småföretag tillskrivs av regeringen en stor betydelse för landets framtida tillväxt och utveckling. Sedan några år tillbaka finns dessutom en förordning som skall verka för ett förenklat regelverk och en minskad administrativ börda för småföretagen (SFS 1998:1820). Men efter genomförd studie och analys, kan vi trots detta uttala stöd för småföretagen, bara konstatera att någon större hänsyn inte tagits till de mindre företagens förhållanden vid utformandet av redovisningen av sjukfrånvaro.

Orsaken till att en större anpassning inte gjorts av lagförändringen är dess övergripande syfte att minska sjukfrånvaron i landet. För att öka arbetsgivarnas medvetenheten om sjukfrånvaroproblematiken och dess kostnader, används redovisningen som ett politiskt styrinstrument där det anses vara av största vikt att så många arbetsgivare som möjligt redovisar sina sjuktal offentligt. På grund av den personliga integriteten och risken för att uppgifterna skulle kunna hänföras till en enskild individ, tvingades regeringen sätta gränsen vid företag med fler än tio anställda. I och med denna gräns är det de facto endast sex procent av Sveriges företag som åläggs att redovisa sin sjukfrånvaro. En ytterligare minskning av antalet redovisningsskyldiga skulle avsevärt minska trovärdigheten och genomslagskraften för lagstiftningen, och därmed även värdet av redovisningen som ett instrument att sänka sjukfrånvaron med.

En ytterligare förklaring till regeringens förhållningssätt, ligger också till stor del i en djupt rotad tanke om att redovisningen i vårt land skall vara lika för alla företag. Även den ovan nämnda förordningen stadgar att konsekvensanalysen skall bidra till att förbättra förutsättningarna för en ökad tillväxt genom ”ett regelverk som gäller generellt för företagen”. I det här fallet blir dock konsekvensen av en generell redovisning den att småföretagen kommer att få bära kostnaderna för en redovisning som har ytterst få intressenter och därmed kommer att ge ett mycket lågt värde för både företaget självt och dess intressenter.

Vår analys tyder på att relevansen i redovisningen av sjukfrånvaro kan ifrågasättas för småföretagen. Att det finns relevans i uppgifterna ses som redovisningens viktigaste egenskap (Svensson, 2003) och en brist häri kan omöjligen vägas upp mot en bra tillförlitlighet till exempel. I avsaknad av relevans kommer kostnaderna för den redovisade informationen att överstiga det vunna värdet, samtidigt som redovisningens syfte kommer att vara svårt att uppnå. Detta gäller såväl det övergripande syftet om användbarhet vid ekonomiskt beslutsfattande, liksom det specifika syftet med redovisningen av sjukfrånvaro. Bristen på relevans i redovisningen kan därmed befaras leda till att småföretagarna inte ges tillräckligt incitament till att förbättra sin sjukfrånvarosituation som lagstiftaren avser. Därmed är det inte enbart värdet för

småföretagen som kommer att vara marginellt utan även storleken på samhällsvärdet av redovisningen av sjukfrånvaro kan ifrågasättas.

Regeringen anser att företagen generellt sett kommer att vinna på redovisningen och i slutändan uppvisa en positiv kostnadsbild. Med en större medvetenhet om orsakerna till sjukfrånvaro kommer företagen att sänka de egna kostnaderna så att det samhälleliga värdet av redovisningen av sjukfrånvaro kommer att bli så mycket större än de totala kostnaderna härför. De är därför villiga att låta småföretagen bära kostnaderna för den extra redovisningen, samtidigt som de är medvetna om att det är just dessa företag som många gånger redan har en så pass bra kontroll över sjukfrånvarostatistiken att lagförändringen enbart kommer att innebära extra administrativa kostnader för dem.

Men även om det utökade redovisningskravet i det här fallet inte tycks innebära några större merkostnader för småföretagen, innebär de ändå ett ökat kostnadstryck till det stora antalet regler som företagen ändå måste rätta sig efter. Under förstudien gavs uttryck för farhågan om att en reglering som denna skadar småföretagens vilja att utvecklas. I förlängningen skulle ytterligare regleringar inte enbart skada företagen själva, utan också innebära ökade kostnader för samhället i jämförelse med de små vinster som staten förväntas vinna med denna reglering. Liknande tankar framfördes även i de två motionerna som var mot lagförslaget om obligatorisk redovisningen av sjukfrånvaro.

För att få bukt med sjukfrånvaron kan denna redovisning eventuellt vara ett steg i rätt riktning, men vi ställer oss ändå frågande till om denna typ av redovisning med de brister i värde liksom relevans och tillförlitlighet som påvisats i vår analys, ändå är försvarbar? Om ambitionen från regeringens håll trots allt är att underlätta för småföretagen genom att förenkla regelverket och minska administrationen, ser vi redovisningen av sjukfrånvaro som ett steg tillbaka istället för att fortsätta längs den inslagna vägen med satsningar på småföretagen.

Även om värdet av redovisningen av sjukfrånvaro överstiger kostnaden för den samma, så kommer det förväntade värdet av informationen att vara så marginellt sett ur småföretagarnas perspektiv, att det enligt informationsvärdeskolans resonemang är svårt att se hur detta extra redovisningsarbete skall vara motiverat. Två amerikaner som också tagit fasta på detta tankesätt och ser en fara i att småföretagen får en allt för stor kostnadsbörda av redovisningen är Freilob & Plewa (1992). Även om deras resonemang inte fullt ut är applicerbart på våra svenska förhållanden, är ändå kärnbudskapet att småföretagen inte skall behöva bekosta en redovisning som de själva inte har något värde i. I konsekvensanalysen (SFS 1998:1820) tas i dagsläget främst hänsyn till huruvida småföretagen får ökade kostnader, men även en utvärdering av en förväntad vinning av regleringen behöver göras för att kunna bedöma om kostnaderna av regleringen är befogad.

För att kunna göra en trovärdig satsning på småföretagen behöver de svenska normgivarna i större utsträckning tillämpa ett tankesätt liknande Freilob & Plewas. Vad vi efter genomförd studie och analys efterlyser är därmed en mer kostnadsmotiverad redovisning utifrån de redovisande företagens synvinkel. En redovisning där företaget självt i sista ändan skall få ett mervärde av den redovisning som det måste bekosta. Alternativet till en anpassning av redovisningen skulle därmed vara att istället låta redovisningen vara frivillig. Härigenom kommer företagen att själva få bedöma om

redovisningen genererar ett tillräckligt stort värde för dem. Vid en frivillig redovisning finns risken att företagen underlåter att redovisa. Är dock värdet av denna information tillräckligt stort för företaget eller dess intressenter, kommer de efterfrågade uppgifterna att redovisas och således anses vara kostnadsmotiverade.

8. Slutsats

I uppsatsens sista kapitel presenteras de slutsatser som vi kommit fram till efter att ha analyserat den empiriska data som våra undersökningar lett fram till. Kapitlet avslutas med förslag till fortsatt forskning.

”Den självklara slutsatsen är självklar först när man dragit sin slutsats”

Hernes 1979 (Holme & Solvang, 1997 s. 16)

Efter genomförd studie är det nu dags för oss att summera ihop våra intryck och avsluta uppsatsen med en sammanställning av de tankar och slutsatser som vårt arbete har resulterat i. Under studiens gång och främst i samband med förstudien och enkätundersökningen, har våra egna föreställningar och uppfattningar fått revideras ett antal gånger. De slutsatser som kommer att presenteras här nedan har långsamt vuxit fram och var långt ifrån givna efter intervjuerna i förundersökningen. Även om åsikterna i intervjuerna och enkäterna så här i efterhand kan tyckas ge en överensstämmande bild, var intrycken efter att enbart ha lyssnat till ett fåtal respondenter både allt för positiva och negativa för att enbart ha kunnat basera undersökningen på.

Efter genomförd enkät kan vi sluta oss till att den största delen av företagen ställer sig skeptiska till den obligatoriska redovisningen av sjukfrånvaro. Ändå är det med ro som småföretagen bemöter kravet på denna redovisning. Vi har under studiens gång vid ett flertal tillfällen stött på ett starkt missnöje mot småföretagarnas situation i Sverige och det finns aspekter som drabbar småföretagen mycket hårdare än vad den obligatoriska redovisningen av sjukfrånvaro förväntas göra. Det näraliggande förslaget om ett utökat sjuklöneansvar för företagen har vållat starka protester bland småföretagen, vilket är något som vi stött på vid våra undersökningar. Sammantaget är dock både sjuklöneersättningen och den obligatoriska redovisningen av sjukfrånvaro ett utökat krav på näringslivet och på småföretagen i synnerhet. Detta trots den förordning (SFS 1998:1820) som stadgar att lagstiftaren skall arbeta för en förenkling av regelverken för småföretagen.

8.1 Är redovisningen anpassad till småföretagen?

Syftet med vår uppsats har varit att undersöka i vilken utsträckning redovisningen av sjukfrånvaro är anpassad till småföretagen. Vi har valt att definiera graden av anpassning som skillnaden mellan redovisningens genererade värde och kostnaderna för den samma. Hade det vaga begreppet anpassning definierats på ett annorlunda sätt, skulle studien troligtvis lett fram till ett annorlunda resultat. Begreppen kostnad och värde är dock redovisningsteoretiskt avgörande i normbildningen för både informationsvärdeskolan och beslut användbarhets synsättet. En kostnads-värdeanalys av redovisningen anses vara ett av flera kriterier som en ny reglering skall klara för att vara motiverad.

Efter genomförd analys kan vi dock konstatera att Obligatorisk redovisning av sjukfrånvaro inte är anpassad till småföretagen och dess förutsättningar. De svar som gavs i enkäten tyder på att merkostnaderna för småföretagen, till följd av regleringen, förväntas bli låga och redovisningen av småföretagens sjukfrånvaro ses varken som särskilt komplicerad eller arbetskrävande. Samtidigt kommer dock redovisningen inte att medföra något större värde för småföretagen.

Även om skillnader finns i småföretagens uppfattning, anser de flesta av företagen i undersökningen att informationen från redovisningen av sjukfrånvaro endast kommer att innebära ett begränsat värde för det egna företaget. Så som lagen idag är utformad finns det brister redovisningens relevans, tillförlitlighet och till följd av detta även i dess begriplighet. Dessa brister innebär att redovisningen varken kommer att kunna användas på ett tillfredställande sätt i företagets egna eller dess intressenters beslutsfattande, vilket i sin tur kommer att påverka redovisningens värde negativt.

Vår slutsats blir därmed att sett ur småföretagens perspektiv kommer värdet av redovisningen av sjukfrånvaro endast överstiga kostnaderna för den samma marginellt. Av denna anledning anser vi inte redovisningen av sjukfrånvaro vara tillräckligt anpassad till småföretagens förutsättningar.

8.2 En kostnadsanpassad redovisning

Som redan många gånger påpekats är redovisningen av sjukfrånvaro en speciell redovisningsreglering. Till skillnad från normalfallet har regleringen inte initierats eller efterfrågats från näringslivet eller från de normgivande redovisningsorganen som Redovisningsrådet eller Bokföringsnämnden, utan från regeringen. Detta i syfte att påverka arbetsgivarna att ta ett större ansvar för att bekämpa landets höga sjukfrånvaro. Att en större anpassning inte gjorts till småföretagen hänger samman med detta lagens övergripande syfte. Lagstiftaren anser det vara av största vikt att så många arbetsgivare som möjligt omfattas av redovisningen för att regleringen skall ha störst effekt.

Genom förordningen (1998:1820) har Sverige valt att arbeta för att underlätta och förenkla för småföretagen, genom att stadga om en konsekvensanalys av nya reglers effekt på småföretagen. I det här fallet har dock detta mål fått en underordnad betydelse, där syftet att få ner sjukfrånvaron anses gynna hela samhället och därmed även småföretagen.

Trots detta är det inte utan att vi ställer oss skeptiska till hur stort detta samhällsvärde kommer att bli. Farhågor om samhällsförluster genom sämre företagsklimat och vilja från småföretagens sida att utvecklas, har uppkommit under studiens gång. Likaså bristen på relevans i redovisningen och därmed svårighet att uppfylla redovisningens syfte, gör det svårt för oss att se varför redovisningen av sjukfrånvaro skall vara motiverad så som den är utformad i dagsläget.

Vad vi efterlyser är därför en mer kostnadsmotiverad redovisning, där företagen inte skall behöva bekosta en redovisning som de själva inte kommer att få ut något värde av. En redovisning där detta värde inte överstiger kostnaderna för den ytterligare informationen skulle istället kunna vara frivillig för företagen. På så sätt skulle

företagen själva få göra bedömningen om redovisningen innebär ett tillräckligt stort värde jämfört med dess kostnader och en anpassning efter företagens förhållanden skulle på så sätt kunna ske.

8.3 Förslag till vidare forskning

Vår uppsats har främst varit av explorativ karaktär och därmed är tanken att de resultat vi kommit fram till ska kunna ligga till grund för och ge inspiration till vidare forskning. Under studiens gång har vi stött på olika problem och frågeställningar som vi anser skulle kunna vara intressanta att forska vidare kring.

Då vår studie inriktat sig på småföretagens situation och åsikter gentemot den nya lagförändringen, skulle det vara av intresse att göra en liknande studie i stora, publika företag och se hur lagen mottas där. Bemöts den obligatoriska sjukfrånvaron med en lika negativ attityd i de större företagen, eller har de möjligtvis en mer positiv inställning till lagen? Har dessa företag ett större problem med sjukfrånvaro och därmed värdesätter den informationen som kommer från redovisningen högre än vad småföretagen gör? Kan det dessutom vara så att ett större företag har fler intressenter som kan vara intresserade av den här sortens information och därmed sätter en större press på företaget att redovisa en bra statistik?

Lagen om obligatorisk redovisning av sjukfrånvaro har vid tillfället för undersökningen ännu inte trätt i kraft. Därmed är ju företagens svar egentligen en uppskattning av de effekter som de tror att lagförändringen kommer att medföra. Risken finns att de i dagsläget har en antingen allt för negativ inställning till lagen då de inte ser den nytta som lagen kan medföra, eller att de helt enkelt överskattar de positiva effekter som kan skönjas och därmed får en för positiv inställning. Därmed anser vi att det skulle vara intressant att göra en uppföljning på vår studie om ett tag för att se hur utfallet av den nya lagförändringen egentligen blev. Kommer företagens åsikter om lagens merarbete och nytta att stämma överens med de attityder som kommer att ges i framtiden?

I vår studie har det primära varit att få fram småföretagens åsikter och attityder gentemot en lagförändring, och vi har använt oss av en kvalitativ ansats. För att se om våra resultat på något sätt kan vinna ett generellt värde anser vi det vara väsentligt att göra samma studie fast med en kvantitativ ansats. Exempelvis skulle hela Sverige kunna utgöra den tänkta populationen för att kunna göra uttalanden om småföretagens situation överlag.

I och med vår studie har vi insett att det är svårt att utifrån enbart en enda lag uttala sig om hur väl lagar i allmänhet anpassas till småföretagen. För att kunna utvärdera vad som är en lämplig och relevant anpassning måste hänsyn tas till varje specifik lags syfte och värde. Därmed tycker vi att det skulle kunna vara intressant att undersöka ett flertal lagar för att se hur väl de egentligen har anpassats till småföretagen. Om de inte är tillräckligt anpassade, vilka hänsynstaganden hade varit på sin plats? Vad är typiskt för småföretagens situation och varför behöver de överhuvudtaget lätttnadsregleringar?

Ytterligare en jämförelse som skulle kunna vara intressant att genomföra är den med andra länder. Hur ser redovisningsregleringen ut i andra länder, vilka skillnader finns i regleringen för småföretag länderna sinsemellan och varför har de i så fall uppstått?

Ett av lagförändringens främsta syften är att möjliggöra jämförelser över branschgränserna. En intressant studie hade därmed varit att göra en jämförelse mellan kommuner, stora och små företag. Hur skiljer sig redovisningen åt och varför? Finns det olika anledningar till varför man tycker att sjukfrånvaron bör eller inte bör redovisas?

Frågeställningarna är många och vi hoppas att vi ändå med hjälp av denna uppsats har lyckats väcka ett intresse för fortsatta studier av problemställningarna kring ämnet småföretag och redovisningsanpassningar.

Källförteckning

Publicerade källor

- Andersen, Ib (1998) *Den uppenbara verkligheten*. Studentlitteratur.
- Anderson, Ted (1999) "Tailor-made, or one-size-fits-all" *CAMagazine*, Volym 132, Issue 3.
- Andersson, Thomas (2002) "Rosaskimrande illusioner hjälper inte Sveriges entreprenörer". *Entré* nr 4, 2002. ESBRI's hemsida, den 17 maj 2003.
- Artsberg, Kristina (1992) *Normbildning och redovisningsförändring- Värdering vid val av mätprinciper inom svensk redovisning*. Lund University Press.
- Bruzelius, Lars, H. & Skärvad, Per-Hugo (1995) *Integrerad organisationslära*. Studentlitteratur.
- Collis, Jill & Jarvis, Robin (2002) "Financial information and the management of small private companies". *Journal of Small Business and Enterprise Development*, Volym 9, Number 2, s. 100-110.
- Dahmström, Karin (2000) *Från datainsamling till rapport – att göra en statistisk undersökning*. Studentlitteratur.
- Duncan, Jan (1993) "Making the Accounting System all that can be" *CMA*, June 1993.
- Eriksson, Lars Torsten & Wiedersheim-Paul, Finn (1997) *Att utreda, forska och rapportera*. Liber Ekonomi.
- Freidlob, G Thomas & Plewa, Franklin J (1992) "Cost Effective Financial Reporting for Small Business" *Journal of Small Business Management*, January-March 1992.
- Företagarna (2003) *Småföretagsbarometern – Skåne län, våren 2003*. Företagarna och Föreningssparbanken.
- Gröjer, Jan-Erik (1997) *Grundläggande redovisningsteori*. Studentlitteratur.
- Halvorsen, Knut (1992) *Samhällsvetenskaplig metod*. Studentlitteratur.
- Hepp, Gerald H & McRea, Thomas W (1982) "Accounting Standards Overload: Relief is needed" *Journal of Accountancy*, Maj 1982.
- Hermansson, Stig (2002) "Attityden till småföretagare hindrar tillväxten i Skåne" *Kristianstadsbladet*, 1 juli 2002.
- Holme, Idar Magne & Solvang, Bernt Krohn (1997) *Forskningsmetodik – om kvalitativa och kvantitativa metoder*. Studentlitteratur.
- Hult, Eva-Britt (1996) *Småföretagare – varför? Småföretagens vardag och verklighet där nytt företagande möter gammalt regelverk och gamla attityder*. Konsultförlaget i Uppsala AB.
- Jacobsen, Dag Ingvar (2002) *Vad, hur och varför? Om metodval i företagsekonomi och andra samhällsvetenskapliga ämnen*. Studentlitteratur.
- Josefsson, Lars-Åke & Maria Trädgårdh (2003) "Bilderna av det sjuka Sverige" *Aftonbladet*, den 13 januari 2003.

- Kam, Vernon (1990) *Accounting Theory*, John Wiley & Sons, Inc..
- Knutsson, Margit (2001) *Den nya ekonomin; Gamla redovisningsprinciper i ny ekonomi*, Svenskt Näringsliv.
- Knutsson, Margit (1996) *Årsredovisningslagen – En kommentar*. Juristförlaget.
- Körner, Svante & Lars Wahlgren (1996) *Praktisk statistik*. Studentlitteratur.
- Lagutskottets betänkande 2002/03:LU1 *Obligatorisk redovisning av sjukfrånvaro*.
- Lantz, Annika (1993) *Intervjumetodik*. Studentlitteratur.
- Lundahl, Ulf & Skärvad, Per-Hugo (1992) *Utredningsmetodik för samhällsvetare och ekonomer*. Studentlitteratur.
- Lundahl, Ulf; Skärvad, Per-Hugo (1999) *Utredningsmetodik för samhällsvetare och ekonomer*. Studentlitteratur.
- Lundström, Anders & Boter, Håkan & Kjellberg, Annelie & Öhman, Christer (1998) *Svensk småföretagspolitik – Struktur, resultat och internationella jämförelser*, Stiftelsen Forum för småföretagsforskning.
- Motion till riksdagen 2002/03:L1 *Obligatorisk redovisning av sjukfrånvaro*.
- Motion till riksdagen 2002/03:L2 *Obligatorisk redovisning av sjukfrånvaro*.
- Motion till riksdagen 2002/03:L3 *Obligatorisk redovisning av sjukfrånvaro*
- Nair, R. D. & Rittenberg, Larry E. (1983) "Professional notes". *Journal of Accountancy*, February 1983.
- Nilsson, Stellan (1999) *Redovisningens normer och normbildare*. Studentlitteratur.
- Nilsson, Stellan (2002) *Redovisningens normer och normbildare*. Studentlitteratur.
- NUTEK (1996) *Småföretagen i Sverige 1996 Närings- och utvecklingsverket*, NUTEK.
- NUTEK (2001) *Små och medelstora företag i Sverige – Strukturell förändring och näringspolitisk utveckling Närings- och utvecklingsverket*, NUTEK.
- Page, Michael (1984) "Corporate Financial Reporting and the Small Independent Company" *Accounting and Business Research*, Volyme 14, Issue 55, s. 271-283.
- Pettersson, Gertrud (1997) *Att skriva rapporter - Om formen och dess betydelse för innehållet*. Företagsekonomiska institutionen, Ekonomihögskolan vid Lunds universitet.
- Redovisningsrådet (1995) *Föreställningsram för utformning av finansiella rapporter*. Redovisningsrådet.
- Regeringens proposition 1995/96:10 *Årsredovisning och koncernredovisning*.
- Regeringens proposition 2002/03:6 *Obligatorisk redovisning av sjukfrånvaro*.
- Regeringens skrivelse 2000/2001:143
- Sandin (1996) *Externredovisning- Anpassad till nya årsredovisningen*. Studentlitteratur.
- Schroeder, Richard G & Clark, Myrtle W (1998) *Accounting Theory – Text and Readings*. John Wiley & Sons, Inc.
- SFS 1998:1820 *Konsekvensanalys av reglers effekt på små företag*.

SOU 2002:5 *Handlingsplan för ökad hälsa i arbetslivet.*

Svensson, Birgitta (2003) *Redovisningsinformation för bedömning av små och medelstora företags kreditvärdighet.* Universitetstryckeriet, Ekonomikum, Uppsala.

Thorell, Per (1996) *Kommentarer till ÅRL,* Iustus Förlag.

Walton, Peter (1992) "Differential reporting and the European Community – a suitable case for treatment?" *European Business Journal*, Volume 4, Issue 3, s. 43-50.

Elektroniska källor

Bokföringsnämnden, hemsida, www.bfn.se Vägledningar, Tillämpning av Redovisningsrådets rekommendationer och uttalanden, 20 maj 2003.

Företagsfakta, hemsida, www.foretagsfakta.se, 10 april 2003.

Regeringen, hemsida, www.regeringen.se, april-juni 2003.

Riksdagens hemsida, www.riksdagen.se, april-juni 2003.

Centrala statistiska byrå, hemsida, www.scb.se, 17 maj 2003.

ESBRI, Entrepreneurship and Small Business Research Institute, hemsida, www.esbri.se, 17 maj 2003

Muntliga källor

Företag A, Controller, Personlig intervju den 23 april 2003.

Företag B, Personalchef, Personlig intervju den 24 april 2003.

Företag C, Personalchef, Personlig intervju den 24 april 2003.

Företag D, VD, Personlig intervju den 25 april 2003.

Företag E, Ekonomiansvarig, Personlig intervju den 29 april 2003.

Företag F, VD, Personlig intervju den 29 april 2003.

Övriga källor

UC Select – företagsregister; Gudmundur Kristjansson, biträdande näringslivschef, Analys, Region Skåne

Bilaga 1 - Intervjuguide

Personliga frågor:

- ✓ Namn, ålder, position inom företaget, tidigare erfarenhet

Frågor om Företaget

- ✓ Företagets namn, antal anställda, företagets kärnverksamhet

Frågor om sjukfrånvaron

- ✓ Vad anser ni om den nya **lagen** ”obligatorisk redovisning av sjukfrånvaro”?
- ✓ Anser ni att redovisning av sjukfrånvaro bör vara lagstadgad eller frivillig? Varför? Vilka för- och nackdelar finns?
- ✓ Säg det som ni anser vara det mest positiva med lagen.
- ✓ Säg det som ni anser vara det mest negativa med lagen.

- ✓ Lagen träder i kraft den 1 juli 2003, har ni börjat ”**förbereda**” er redovisning av sjukfrånvaro? På vilket sätt?
- ✓ Kommer lagen att innebära förändringar för er redovisning? Merarbete osv.? Hur mycket ”mer” tid måste ni lägga ner på beräkningar och dylikt för att kunna redovisa de lagstadgade nyckeltalen?

- ✓ Anser ni att **nyckeltalen** i lagen är relevanta för er? Varför eller varför inte? På vilket sätt?
- ✓ Mäter ni någon sjukfrånvaro idag? Vilka tal mäter ni i så fall? Är den informationen ni får fram värdefull? Säger den er något ni inte visste sedan tidigare eller är det information som är känd sedan tidigare? Leder den till att ni vidtar några särskilda åtgärder? ”Följer” ni upp resultaten?
- ✓ Finns det några andra nyckeltal än de i lagen som ”borde” redovisas?
- ✓ Anser ni att nyckeltalen är utformade på ett sådant sätt att de ger en rättvisande bild av sjukfrånvaron i olika företag?

- ✓ Anser ni att **sjukfrånvaron** är ett problem på ert företag?
- ✓ Vilka kostnader ger sjukfrånvaron upphov till? (direkta och indirekta)
- ✓ Satsar ni på ”friskvård” för personalen?
- ✓ Vad gör ni för att försöka förbättra sjukfrånvaron? (Även om sjukfrånvaron är låg, måste man kanske göra något för att den ska fortsätta vara låg)
- ✓ Använder ni er i dagsläget av något personalredovisningssystem? Kan ni även använda er av det för att räkna fram de nya nyckeltalen?

- ✓ Vilka tror ni att **effekterna** av lagen kommer att bli? Kort och lång sikt?
- ✓ Vad anser ni vara det bästa sättet att kunna lösa problemet med den höga sjukfrånvaron?

- ✓ Beräkning med hjälp av system eller för hand?
- ✓ Är redovisning ett bra sätt att få upp ögonen för sjukproblemet, vem tar del av informationen ni redovisar? Vilka externa intressenter kan vara intresserade av er sjukstatistik?
- ✓ Är ni klara över hur sjukfrånvaron skall beräknas? Vad som definieras som sjukfrånvaro mm? BFN kommer med uttalande i vår. (Syftar på jämförbarhet..)

Bilaga 2 - Introduktionsbrev

EKONOMIHÖGSKOLAN
Lunds universitet

Lund 2003-05-19

Enkät om småföretagens uppfattning om obligatorisk redovisning av sjukfrånvaro

Inom ramen för en magisteruppsats inom Redovisning på Ekonomihögskolan vid Lunds Universitet, genomförs en enkätundersökning om småföretagens attityder gentemot lagförändringen i ÅRL angående redovisning av sjukfrånvaro. Från och med 1 juli i år åläggs företag med fler än 10 anställda att redovisa sjukfrånvaro i fyra nyckeltal (utdrag ur lagtexten återfinnes i slutet av brevet). Lagändringen är ett försök från regeringens sida att öka medvetenheten i samhället för den alltjämt stigande sjukfrånvaron och dess kostnader.

Mot bakgrund av det faktum att sjukfrånvaro inte är ett problem som är lika utbrett bland alla typer av organisationer, är vi intresserade av att undersöka hur den obligatoriska redovisningen av sjukfrånvaro mottas i mindre företag. Anses det vara positivt att sjukfrånvaroproblematiken lyfts fram eller ses det som ytterligare en belastning? Det är med andra ord Dina *åsikter*, *attityder* och *synpunkter* som vi vill undersöka i vår uppsats.

Ert företag har liksom 149 andra företag med 11-200 anställda slumpmässigt valts ut från UC Select:s företagsregister. Det är av yttersta vikt att just Du medverkar i studien för att undersökningens slutresultat skall bli så rättvisande som möjligt, då något andra urval ej kan göras. Vi ber Dig därför vänligen att avsätta cirka 10 minuter för att fylla i enkäten.

Alla svar i undersökningen kommer att behandlas konfidentiellt, det finns således ingen risk att specifik information om ert företag publiceras. Ifyllandet av företagets namn är endast till för att underlätta vår sammanställning av datan. Är Du intresserad av att ta del av den färdiga uppsatsen, fyll i Din e-mail i slutet av enkäten, så skickar vi gärna ett exemplar.

För att underlätta ifyllandet av enkäten, har vi utformat svarsalternativ så att det i stor utsträckning som möjligt räcker med att ange ett alternativ för att besvara frågorna.

Så här svarar du på enkäten

- Fyll i svaren i enkäten, som bifogats i e-målet, och spara sedan dokumentet. Skicka sedan tillbaka den ifyllda enkäten till oss genom att trycka *svara/replay* på detta e-mail, och bifoga det sparade dokumentet.

- För de frågor där alternativ ges, skriv Ditt alternativ på svarsraden efter frågan. Det räcker med att skriva alternativets bokstav.
- För de frågor där kommentar kan ges, skriv svaret direkt efter frågan. Känn Dig inte begränsad av det utrymme som givits, utan skriv gärna mer.

Skulle Du hellre vilja skicka svaren via post, så använd nedanstående adress:

Linda Kihlstrand
Magistratsvägen 57 M:21
226 44 LUND

Har Du frågor så tveka inte att kontakta oss via telefon eller e-mail:

Linda Kihlstrand 046 – XXX XX XX
Karin Mårtensson 0703 – XX XX XX
Margareta Bisof 0737 – XX XX XX
E-mail: karin.martensson.211@student.lu.se

Vi vore tacksamma för ett snabbt svar!

Tack för Din medverkan!

Lagtexten till aktuella regler i Årsredovisningslagen:

5 kap

Sjukfrånvaro

18 a § Uppgift ska lämnas om de anställdas frånvaro på grund av sjukdom under räkenskapsåret. Den totala sjukfrånvaron ska anges i procent av de anställdas sammanlagda ordinarie arbetstid.

Uppgift ska också lämnas om

1. den andel av sjukfrånvaron som avser frånvaro under en sammanhängande tid av 60 dagar eller mer,
2. sjukfrånvaron för kvinnor respektive män samt,
3. sjukfrånvaron för anställda i åldrarna 29 år eller yngre, 30 – 49 år och 50 år eller äldre.

Sjukfrånvaron för varje grupp som avses i andra stycket 2 och 3 skall anges i procent av gruppens sammanlagda ordinarie arbetstid. Sådan uppgift ska inte lämnas om antalet anställda i gruppen är högst 10 eller om uppgiften kan hänföras till en enskild individ.

Bestämmelserna i första – tredje styckena gäller inte anställda utomlands och inte heller företag som avses i 3 kap. 8 § andra stycket 1.

Bilaga 3 - Enkät

Enkät om småföretagens uppfattning om obligatorisk redovisning av sjukfrånvaro

Del 1 – Bakgrundsfakta

1.1 Företagets namn: _____

1.2 Antal anställda: _____

1.3 Er befattning på företaget: _____

1.4 Kände Du innan vår undersökning till att det enligt Årsredovisningslagen kommer att bli obligatoriskt att redovisa företagets sjukfrånvaro?

- a) Ja → Fortsätt med fråga 1.5
- b) Nej → Gå vidare till fråga 2.1

Svar: _____

1.5 Var Du insatt i att lagförändringen innebär att total sjukfrånvaro, sjukfrånvaro uppdelat på kvinnor och män, sjukfrånvaro uppdelat i tre ålderskategorier samt långtidssjukfrånvaro ska redovisas?

- a) Ja
- b) Nej

Svar: _____

Del 2 – Praktiskt redovisningsarbete

2.1 För ni i dagsläget statistik över sjukfrånvaron i företaget?

- a) Ja → Fortsätt med fråga 2.2
- b) Nej → Gå till fråga 2.4

Svar: _____

2.2 Hur länge har ni fört denna statistik?

Svar: _____

2.3 Vilka nyckeltal mäter ni i dagsläget? (Exempelvis; Total sjukfrånvaro, Korttidssjukfrånvaro, Långtidssjukfrånvaro etc.)

Svar: _____
_____

2.4 Hur ser sjukfrånvaron (sjukfrånvaro / ordinarie arbetstid) ut på ert företag idag?

Svar: _____ %

2.5 Använder ni er idag av ett datoriserat lönesystem?

- a) Ja
- b) Nej

Svar: _____

2.6 Anser Du redovisningen kommer att innebära ett merarbete i form av insamling och administrering av ny information?

- a) Ja
- b) Nej

Svar: _____

Motivering: _____

2.7 I vilken utsträckning anser Du att redovisningen av sjukfrånvaron kommer att påverka företaget ekonomiskt, i form av merkostnader?

- a) I mycket stor utsträckning
- b) I stor utsträckning
- c) I mindre utsträckning
- d) I mycket liten utsträckning
- e) Har ingen åsikt

Svar: _____

Motivering: _____

Del 3 – Nyckeltalen

3.1 Hur viktiga anser Du följande nyckeltal vara att mäta i ert företag?

A) *Sjukfrånvaro / Ordinarie arbetstid*

- a) Mycket viktig
- b) Viktig
- c) Varken eller
- d) Mindre viktig
- e) Oviktig
- f) Har ingen åsikt

Svar: _____

B) *Kvinnors resp. Mäns sjukfrånvaro / Respektive köns ordinarie arbetstid*

- a) Mycket viktig
- b) Viktig
- c) Varken eller
- d) Mindre viktig
- e) Oviktig
- f) Har ingen åsikt

Svar: _____

C) Sjukfrånvaro uppdelat på ålderskategorierna -29; 30-49; 50- / Respektive åldersgrupps ordinarie arbetstid

- a) Mycket viktig
- b) Viktig
- c) Varken eller
- d) Mindre viktig
- e) Oviktig
- f) Har ingen åsikt

Svar: _____

D) Långtidssjukfrånvaro (sammanhängande 60 dagar eller mer) / Total sjukfrånvaro

- a) Mycket viktig
- b) Viktig
- c) Varken eller
- d) Mindre viktig
- e) Oviktig
- f) Har ingen åsikt

Svar: _____

3.2 Finns det något annat tal utöver de fyra ovan, som Du anser vara lämpligt att redovisa i sammanhanget?

Svar: _____
_____
_____

3.3 Hur viktigt är det för Dig att redovisa sjukfrånvaron för att kunna göra jämförelser mellan olika verksamheter – privata som offentliga?

- a) Mycket viktigt
- b) Ganska viktigt
- c) Varken eller
- d) Ganska oviktigt
- e) Oviktigt
- f) Har ingen åsikt

Svar: _____

3.4 Hur viktigt är det för Dig att redovisa sjukfrånvaron för att kunna göra branschvisa jämförelser?

- a) Mycket viktigt
- b) Ganska viktigt
- c) Varken eller
- d) Ganska oviktigt
- e) Oviktigt
- f) Har ingen åsikt

Svar: _____

3.5 Vilka externa intressenter kan vara intresserade av att ta del av sjukfrånvarostatistiken i ert företag?

Svar: _____
_____
_____

Del 4 - Kortfrågor

4.1 Det är viktigt att redovisa sjukfrånvaron för att kunna positionera sig gentemot andra i ett marknadsförande syfte.

- a) Instämmer helt
- b) Instämmer i stor utsträckning
- c) Instämmer till viss del
- d) Instämmer inte alls
- e) Har ingen åsikt

Svar: _____

4.2 Det är viktigt att redovisa sjukfrånvaron för att se vilka kategorier (t.ex. kön, ålder) i företaget som mest sjuka.

- a) Instämmer helt
- b) Instämmer i stor utsträckning
- c) Instämmer till viss del
- d) Instämmer inte alls
- e) Har ingen åsikt

Svar: _____

4.3 Redovisningskravet är en belastning för företaget

- a) Instämmer helt
- b) Instämmer i stor utsträckning
- c) Instämmer till viss del
- d) Instämmer inte alls
- e) Har ingen åsikt

Svar: _____

4.4 Nyckeltalen avspeglar sjuksituationen på företaget på ett rättvisande sätt

- a) Instämmer helt
- b) Instämmer i stor utsträckning
- c) Instämmer till viss del
- d) Instämmer inte alls
- e) Har ingen åsikt

Svar: _____

4.5 Sjukfrånvaro är ett problem på vårt företag.

- a) Instämmer helt
- b) Instämmer i stor utsträckning
- c) Instämmer till viss del
- d) Instämmer inte alls
- e) Har ingen åsikt

Svar: _____

4.6 Det är enkelt att ta fram nyckeltalsinformationen.

- a) Instämmer helt
- b) Instämmer i stor utsträckning
- c) Instämmer till viss del
- d) Instämmer inte alls
- e) Har ingen åsikt

Svar: _____

4.7 Nyckeltalen är lätta att förstå

- a) Instämmer helt
- b) Instämmer i stor utsträckning
- c) Instämmer till viss del
- d) Instämmer inte alls
- e) Har ingen åsikt

Svar: _____

4.8 Nyckeltalen är intetsägande

- a) Instämmer helt
- b) Instämmer i stor utsträckning
- c) Instämmer till viss del
- d) Instämmer inte alls
- e) Har ingen åsikt

Svar: _____

4.9 Regleringen är dåligt anpassad till småföretagens situation

- a) Instämmer helt
- b) Instämmer i stor utsträckning
- c) Instämmer till viss del
- d) Instämmer inte alls
- e) Har ingen åsikt

Svar: _____

4.10 Vilken är Din huvudsakliga inställning till den obligatoriska redovisningen av sjukfrånvaro i årsredovisningen?

- a) Mycket positiv
- b) Ganska positiv
- c) Varken positiv eller negativ
- d) Ganska negativ
- e) Mycket negativ
- f) Har ingen åsikt

Svar: _____

Motivering: _____
_____
_____
_____

Tack för er medverkan!

Ja tack, jag vill ha en kopia av de slutgiltiga uppsatsen skickad via E-mail till följande adress: